

JEDNOLITA OCHRONA PATENTOWA I JEDNOLITY SĄD PATENTOWY – UWAGI KRYTYCZNE (stan na 27 kwietnia 2012 r.)

Spis treści

1.	Wprowadzenie	s. 1
2.	Stan prac związanych z tworzeniem jednolitej ochrony patentowej i Jednolitego Sądu Patentowego	s. 6
3.	Ogólna charakterystyka jednolitej ochrony patentowej (patentu europejskiego o jednolitym skutku)	s. 9
4.	System językowy jednolitej ochrony patentowej	s. 14
5.	Podsumowanie	s. 19

1. Wprowadzenie

1.1. **Jednolita ochrona patentowa** (*unitary patent protection*) ma zostać ustanowiona aktem prawnym Unii Europejskiej (rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady), a jej system językowy ma zostać określony odrębnym unijnym aktem prawnym (rozporządzeniem Rady). Oba rozporządzenia są tworzone w ramach wzmocnionej współpracy 25 państw członkowskich Unii (nie uczestniczą w niej Hiszpania i Włochy).

1.2. **Wzmocniona współpraca** (*enhanced cooperation*) jest instytucją prawa Unii, uregulowaną w art. 20 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) i art. 326-334 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). Jednolita ochrona patentowa miała przybrać postać patentu Unii (*European Union patent*), jednakże – ze względu na niedawne kolejne niepowodzenie próby jego utworzenia – obecnie ma ona obowiązywać na terytoriach państw członkowskich uczestniczących we wzmocnionej współpracy. Jej prawnym tytułem ma być patent, który w projekcie unijnego rozporządzenia jest określany jako **patent europejski o jednolitym skutku** (*European patent with unitary effect*). W celu uniknięcia nieporozumień terminologicznych, **patent europejski** (*European patent*), który nadal będzie udzielany na terytoria niektórych, wyznaczonych przez zgłaszającego państw-stron **Konwencji o udzielaniu patentów europejskich (KPE)**¹, w tym również państw uczestniczących we wzmocnionej współpracy, jest poniżej określany jako „klasyczny” patent europejski.

---

¹ Konwencja sporządzona 5.10.1973 r. w Monachium, zmieniona Aktem z 17.12.1991 r., kilkoma decyzjami Rady Administracyjnej Europejskiej Organizacji Patentowej, a także Aktem rewidującym z 29.11.2000 r., który wszedł w życie 13.12.2007 r. Tekst Konwencji obowiązujący w dacie, w której weszła ona w życie w stosunku do Polski (1.3.2004 r.), został ogłoszony – wraz z Regulaminem wykonawczym i protokołami stanowiącymi integralną część KPE – w Dz.U. z 2004 r. Nr 79, poz. 737. Akt rewidujący z 29.11.2000 r. został ogłoszony w Dz.U. z 2007 r. Nr 236, poz. 1736.

1.3. Ustanowienie jednolitej ochrony patentowej jest ściśle powiązane z utworzeniem **Jednolitego Sądu Patentowego** (*Unified Patent Court*). Sąd ten ma powstać na podstawie umowy międzynarodowej, która ma być zawarta między państwami członkowskimi Unii Europejskiej, bez udziału samej Unii. Ma on posiadać **wyłączną jurysdykcję** w sprawach dotyczących zarówno patentu europejskiego o jednolitym skutku, jak i „klasycznego” patentu europejskiego, m.in. w sprawach o naruszenie obu patentów oraz ich unieważnienie. Do wyłącznej jurysdykcji Jednolitego Sądu Patentowego mają ponadto należeć sprawy dotyczące tzw. dodatkowych świadectw ochronnych (*supplementary protection certificates*; SPC)², udzielanych na produkty lecznicze i produkty ochrony roślin.

1.4. Oba przedsięwzięcia (utworzenie jednolitej ochrony patentowej oraz Jednolitego Sądu Patentowego) mają bardzo złożony, skomplikowany charakter. Wiążą się z wieloma kwestiami o podstawowym znaczeniu zarówno na gruncie prawa Unii Europejskiej, jak i systemów prawnych państw członkowskich, w tym porządków konstytucyjnych tych państw. Ponadto wymagają uwzględnienia już wiążących zobowiązań międzynarodowych, w szczególności KPE, Porozumienia TRIPS³, a także przyszłych zobowiązań, jakie będą wynikać z ewentualnego związania się przez Unię Europejską (i jej państwa członkowskie) nową umową międzynarodową, jaką jest **Umowa handlowa dotycząca zwalczania obrotu towarami podrobionymi (ACTA)**.

W omawianych sprawach łatwo o nieporozumienia terminologiczne. Na przykład, można niekiedy usłyszeć, że celem prowadzonych obecnie w Unii Europejskiej prac jest stworzenie patentu europejskiego. Tymczasem patent ten od dawna już istnieje, a jest przyznawany na podstawie wspomnianej wyżej konwencji (KPE). Polska jest jej stroną od 1.3.2004 r., w związku z czym po tej dacie patenty europejskie, na żądanie zgłaszającego, są udzielane i obowiązują także w Polsce (zob. niżej dane na temat liczby tych patentów).

Błędne jest również twierdzenie, że w celu udzielania patentów unijnych zostanie utworzony nowy urząd. Po pierwsze, patenty, które mają zapewniać jednolitą ochronę w państwach członkowskich uczestniczących we wzmocnionej współpracy, nie będą patentami Unii Europejskiej (idea ustanowienia takich patentów doznała w grudniu 2010 r. kolejnego niepowodzenia), lecz patentami europejskimi o jednolitym skutku. Po drugie, mają być one udzielane przez urząd od wielu już lat udzielający patentów europejskich, tj. przez **Europejski Urząd Patentowy (EUP) w Monachium**. Innym nieporozumieniem, którego źródła można upatrywać choćby w wyrażeniu „jednolita ochrona patentowa”

---

² Zob. rozporządzenie nr 469/2009 z 6.5.2009 r. dotyczące dodatkowego świadectwa ochronnego dla produktów leczniczych, Dz.Urz. UE L 152 z 16.6.2009 r. (będące skonsolidowaną wersją rozporządzenia nr 1768/92 z 18.6.1992 r.) oraz rozporządzenie nr 1610/96 z 23.7.1996 r. dotyczące utworzenia dodatkowego świadectwa ochronnego dla produktów ochrony roślin (Dz.Urz. WE L 190 z 8.8.1996 r.). Prawa wynikające z SPC mają naturę terytorialną i – podobnie jak patent (krajowy albo europejski), który poprzedza ich powstanie – obowiązują tylko na terytoriach tych państw członkowskich, w których zostały udzielone (przez organy krajowe) oraz przyznają ochronę wynikającą z prawa krajowego. Przepisy prawa polskiego dotyczące udzielania dodatkowych praw ochronnych, na warunkach określonych w rozporządzeniach nr 469/2009 i nr 1610/96, są zawarte w art. 75¹–75¹⁰ ustawy prawo własności przemysłowej (tekst jedn. Dz.U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1117, ze zm.). SPC, przyznając ochronę taką jak patent, zapewnia dalszą wyłączność po wygaśnięciu patentu. O ile patent trwa 20 lat od daty dokonania zgłoszenia, to SPC może wydłużyć czas trwania wyłączności do 25 lat (w stosunku do leków pediatrycznych czas ten może zostać przedłużony o dalsze 6 miesięcy).

³ Porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej, ogłoszone w załączniku do Dz.U. z 1996 r. Nr 32, poz. 143. Stanowi ono załącznik 1C do Porozumienia ustanawiającego Światową Organizację Handlu (WTO), Dz.U. z 1995 r. Nr 98, poz. 483.

(występującym w nazwach obu tworzonych rozporządzeń unijnych), byłoby twierdzenie, że ochrona taka rozciągać się będzie na państwa całego świata. Tymczasem chodzi o te państwa Unii Europejskiej, które będą uczestniczyć we wzmacnionej współpracy (a ściślej te spośród nich, które ratyfikują porozumienie o Jednolitym Sądzie Patentowym).

Do KPE należy obecnie 38 państw: wszystkie państwa członkowskie Unii Europejskiej, a ponadto 11 innych państw (np. Albania, Norwegia, Szwajcaria, Turcja). Kolejnym nieporozumieniem jest zatem określanie, że to, nad czym obecnie trwają prace w instytucjach unijnych, ma umożliwić uzyskanie patentu na terytoriach wszystkich państw Unii. Już obecnie patent europejski może być uzyskany na terytoria tych państw i to przez dowolny podmiot, np. polski, niemiecki, japoński czy amerykański.

1.5. Z mocy rozporządzenia wprowadzającego wzmacnioną współpracę w dziedzinie jednolitej ochrony patentowej, patent europejski ma uzyskać jednolity skutek na żądanie podmiotu, na którego rzecz patent taki zostanie udzielony, złożone w EUP w ciągu miesiąca od opublikowania przez ten urząd informacji o udzieleniu patentu europejskiego. W dniu dokonania przez EUP wpisu do rejestru jednolitej ochrony patentowej, patent europejski – będący „wiązką” patentów krajowych – ma się przekształcić w patent europejski o jednolitym skutku i z mocą wsteczną ma obowiązywać od daty opublikowania wspomnianej informacji. Jedną z podstawowych różnic w porównaniu z obecnym stanem prawnym będzie polegać na tym, że patent europejski o jednolitym skutku **nie będzie wymagał walidacji** w państwach uczestniczących we wzmacnionej współpracy, co w odniesieniu do naszego kraju oznaczać będzie np. zniesienie, mającego oparcie w art. 65 KPE, obowiązku dostarczania do polskiego Urzędu Patentowego **tłumaczeń opisów patentowych na język polski**. Podmioty polskie pozbawione zostaną możliwości zapoznania się we własnym języku z sytuacją patentową obowiązującą w naszym kraju, a bezpieczeństwo prawne prowadzenia działalności gospodarczej ulegnie radykalnemu pogorszeniu. Rzecz jasna, **automatyczna** skuteczność patentów europejskich o jednolitym skutku spowoduje **zwiększenie** liczby patentów.

1.6. Jednolitą ochronę patentową w Polsce (i w innych państwach uczestniczących we wzmacnionej współpracy) będą mogły uzyskać nie tylko podmioty z państw Unii Europejskiej, **lecz z całego świata**. Tak więc również np. podmioty amerykańskie czy japońskie, wnosząc o udzielenie patentu europejskiego i przyznanie temu patentowi jednolitego skutku, **uzyskają automatycznie tę jednolitą ochronę w Polsce**⁴, a będą ją mogły egzekwować w postępowaniach prowadzonych przed Jednolitym Sądem Patentowym.

1.7. Charakter prawny patentu (tj. prawa przyznającego wyłączność na korzystanie z wynalazków), a także gospodarcza doniosłość wynikającej z niego wyłączności sprawiają, że analiza przedsięwzięć zmierzających do ustanowienia jednolitej ochrony patentowej **nie może być oderwana od oceny konsekwencji ekonomicznych i społecznych tych przedsięwzięć, także w odniesieniu do naszego kraju**. Podstawę tej oceny mogą w szczególności stanowić dane ilustrujące stan innowacyjności w Polsce, w tym zwłaszcza porównanie liczby patentów europejskich udzielonych na rzecz podmiotów z Polski i z innych państw (tabela I), a także porównanie liczby europejskich zgłoszeń patentowych dokonanych przez podmioty polskie i podmioty z innych państw (tabela II).

---

⁴ Na przykład, w 2011 r. EUP udzielił na rzecz podmiotów amerykańskich 13.382 patentów europejskich, a na rzecz podmiotów japońskich – 11.649. W tym samym 2011 r. podmioty amerykańskie dokonały 34.993 europejskich zgłoszeń patentowych (podmioty japońskie zgłoszeń takich dokonały 20.568). Źródło: *EPO. Annual report 2011* (www.epo.org).

Tabela I

Liczba patentów europejskich udzielonych na rzecz podmiotów z kilku wybranych państw
(zestawienie własne, na podstawie danych zawartych w *EPO Statistics 2010* oraz *Annual report 2011*;
www.epo.org)

	Ogólna liczba udzielonych patentów europejskich	Polska	RFN	USA	Włochy	Hiszpania
2002 r.	47.380	10	11.246	11.843	1.613	198
2003 r.	59.989	12	13.408	15.089	2.213	329
2004 r.	58.725	14	13.605	14.204	2.219	365
2005 r.	53.255	15	12.486	13.004	1.865	319
2006 r.	62.777	17	14.275	14.833	2.314	361
2007 r.	54.700	27	11.931	12.503	1.966	331
2008 r.	59.810	26	13.495	12.733	2.254	417
2009 r.	52.446	33	11.477	11.439	2.025	350
2010 r.	58.108	45	12.553	12.506	2.287	393
2011 r.	62.112	45	13.583	13.382	2.289	381

Jak wynika z danych dotyczących 2011 r., podmioty polskie uzyskały w tym roku **0,07 %** patentów europejskich (udział podmiotów niemieckich wynosi **21,87 %**).

Tabela II

Liczba europejskich zgłoszeń patentowych dokonanych przez podmioty z kilku wybranych państw
(zestawienie własne, na podstawie danych zawartych w *EPO Statistics 2010* oraz *Annual report 2011*; www.epo.org)

	Ogólna liczba europejskich zgłoszeń patentowych	Polska	RFN	USA	Włochy	Hiszpania
2002 r.	106.347	27	20.892	30.029	3.331	569
2003 r.	116.826	40	22.629	31.737	3.672	671
2004 r.	123.739	90	22.932	32.364	3.980	829
2005 r.	128.692	106	23.641	32.510	4.185	976
2006 r.	135.376	125	24.812	34.524	4.162	1.103
2007 r.	141.266	104	25.192	35.373	4.397	1.280
2008 r.	146.265	169	26.660	37.084	4.343	1.324
2009 r.	134.557	174	25.124	32.922	3.893	1.263
2010 r.	150.961	205	27.354	39.519	4.088	1.436
2011 r.	142.810	254	26.234	34.993	3.982	1.417

1.8. Powyższe dane znajdują odzwierciedlenie we wskaźnikach określających stosunek liczby europejskich zgłoszeń patentowych przypadających na milion mieszkańców. W odniesieniu do RFN wskaźnik ten określa liczba **306**, a w odniesieniu do Polski – liczba **4**; niższe wskaźniki dotyczą tylko Rumunii (**1**) i Bułgarii (**2**)⁵.

⁵ Dane dotyczą 2009 r. i są zawarte w dokumencie Komisji Europejskiej pn. *Impact assessment* (Annex VII), dołączonym do projektów rozporządzeń mających regulować wzmocnioną współpracę, przyjętych przez Komisję 13.4.2011 r.

1.9. Liczbę **254** europejskich zgłoszeń patentowych dokonanych w 2011 r. przez podmioty polskie warto zestawić z danymi dotyczącymi podmiotów, które w tym samym roku dokonały największej liczby takich zgłoszeń: Siemens – **2.235**; Philips – **1.759**; Samsung – **1.733**; BASF – **1.638**; LG Group – **1.493**; Qualcomm – **1.482**; General Electric – **1.325**; Robert Bosch – **1.192**; Ericsson – **1.148**; Mitsubishi – **1.082**⁶.

1.10. Z drugiej strony należy wziąć pod uwagę **silny wzrost liczby patentów europejskich w Polsce** (są one udzielane na nasz obszar po 1.3.2004 r., tj. po dniu, w którym Polska stała się stroną KPE).

Liczba patentów europejskich obowiązujących w Polsce
(na podstawie „raportów rocznych” Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej)

	Liczba patentów europejskich obowiązujących w Polsce
2005 r.	12
2006 r.	342
2007 r.	1.788
2008 r.	4.588
2009 r.	8.119
2010 r.	12.345
2011 r.	17.127

1.11. Liczby patentów europejskich udzielanych w poszczególnych latach pozwalają oszacować **skalę wzrostu liczby patentów w razie ustanowienia jednolitej ochrony**. Patenty europejskie o jednolitym skutku będą **automatycznie** obowiązywać w Polsce (bez wymaganej obecnie walidacji), a zatem ich przyrost może kształtować się na poziomie ponad **60.000 rocznie**, przy czym dodatkowo należy mieć na względzie „efekt kumulacji”, wynikający z 20-letniego czasu trwania patentu: suma udzielonych w tym czasie patentów europejskich może być wyższa niż **1.200.000**. Zakładając, że większość z nich uzyska jednolity skutek, liczba ta ukazuje skalę **zwielokrotnienia** patentów w Polsce. Dla porównania, 31.12.2011 r. obowiązywało w Polsce ogółem **35.612** patentów, w tym **17.127 patentów europejskich**⁷.

Przy ocenie prawnych skutków zwiększonej na niespotykaną dotąd skalę liczby patentów, nie należy ignorować faktu, że w EUP stosowana jest **coraz bardziej liberalna praktyka oceny zdolności patentowej, co dotyczy zwłaszcza takich szczególnie atrakcyjnych komercyjnie dziedzin, jak biotechnologia, farmaceutyki czy technologie informatyczne**⁸. Coraz liczniej udzielane patenty europejskie są już obecnie wykorzystywane jako narzędzie walki z konkurencją (np. działania „trolli patentowych” czy zjawiska „gąszczy patentowych”), także w ramach wyrafinowanych strategii sądowych. Jeśli nawet powództwa okazują się po kilku latach kosztownych procesów bezzasadne, to jednak powodują ogromne straty czy wręcz upadłość konkurenta oraz poważne szkody społeczne i nieuzasadnione wydatki publiczne. Równie dotkliwe skutki powodują środki zabezpieczające, stosowane przed wytoczeniem powództwa i udowodnieniem zasadności zarzutów. O ile obecnie postępowania sądowe toczą się przed

⁶ Źródło: *Annual report 2011* (www.epo.org).

⁷ Dane otrzymane przez autorkę w polskim Urzędzie Patentowym.

⁸ Zob. np. decyzje Rozszerzonej Komisji Odwoławczej EUP: z 12.5.2010 r. w sprawie G 3/08 *Programs for computers* (Dz.Urz. EUP z 2011 r. nr 1, s. 10) oraz z 19.2.2010 r. w sprawie G 2/08 *Dosage regime/Abbott Respiratory* (Dz.Urz. EUP z 2010 r. nr 10, s. 456).

sądami krajowymi i są prowadzone w języku urzędowym danego państwa, według obowiązujących w tym państwie przepisów proceduralnych, o tyle utworzenie Jednolitego Sądu Patentowego może prowadzić do sytuacji, że polski przedsiębiorca zostanie pozwany przed oddziałem tego sądu zlokalizowanym za granicą, postępowanie toczyć się będzie w obcym języku, przy udziale zagranicznych pełnomocników, a orzekać będą sędziowie nierozumiejący języka, którym posługuje się pozwany i w którym przedstawia dowody na swoją obronę (zob. art. 29-31 projektu porozumienia JSP).

2. Stan prac związanych z tworzeniem jednolitej ochrony patentowej i Jednolitego Sądu Patentowego

2.1. Na tzw. pakiet patentowy składają się:

- (a) **decyzja Rady z 10.3.2011 r. nr 2011/167/UE w sprawie upoważnienia do podjęcia wzmocnionej współpracy w dziedzinie tworzenia jednolitego systemu ochrony patentowej** (Dz.Urz.UE L 76 z 22.3.2011 r., s. 53);
- (b) **projekt rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady wprowadzającego wzmocnioną współpracę w dziedzinie tworzenia jednolitego systemu ochrony patentowej⁹**, KOM (2011) 215, przedstawiony przez Komisję Europejską dnia 13.4.2011 r.; zob. też wersję zawartą w dokumencie Rady nr 11328/11 z 23.6.2011 r. (tzw. podejście ogólne, przyjęte przez Radę 27.6.2011 r.);
- (c) **projekt rozporządzenia Rady wprowadzającego wzmocnioną współpracę w dziedzinie tworzenia jednolitego systemu ochrony patentowej w odniesieniu do ustaleń mających zastosowanie do tłumaczeń¹⁰**, KOM (2011) 216, przedstawiony przez Komisję Europejską dnia 13.4.2011 r.; zob. też wersję zawartą w dokumencie Rady nr 11328/11, wymienionym wyżej w lit. b);
- (d) **projekt porozumienia w sprawie Jednolitego Sądu Patentowego oraz projekt jego statutu** (*Draft Agreement on a Unified Patent Court and draft Statute*), przedstawiony przez węgierską prezydencję Rady w dokumencie nr 11533/11 z 14.6.2011 r., z poprawkami zawartymi w dokumentach Rady: nr 13751/11 z 2.9.2011 r.; nr 13751/11 COR 1 z 15.9.2011 r., nr 13751/11 COR 2 z 23.9.2011 r.; nr 15289/11 z 7.10.2011 r., nr 15539/11 z 19.10.2011 r., nr 16023/11 z 26.10.2011 r., nr 16741/11 z 11.11.2011 r., nr 17317/11 z 22.11.2011 r. i nr 17539/11 z 24.11.2011 r. (dokumenty dostępne na: www.consilium.europa.eu; żaden z nich nie jest dostępny w języku polskim).

Data **6.12.2011 r.** jest opatrzony kolejny dokument Rady (nr 18239/11), określony jako ***Presidency compromise text***, jednakże jego treść jest niedostępna. Dnia 13.3.2012 r. na wskazanej wyżej stronie internetowej Rady zamieszczono częściowo udostępnioną publicznie wersję tego dokumentu [*document partially accessible to the public (22.02.2012)*], zawierającego ostateczną kompromisową propozycję porozumienia o Jednolitym Sądzie Patentowym przedłożoną przez polską prezydencję na posiedzeniu Rady ds. konkurencyjności w dniu 5.12.2011 r., **w której ujawniono tylko nagłówki poszczególnych punktów, natomiast ich**

⁹ *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council implementing enhanced cooperation in the area of the creation of unitary patent protection.*

¹⁰ *Proposal for a Council Regulation implementing enhanced cooperation in the area of the creation of unitary patent protection with regard to the applicable translation arrangements.*

treść została usunięta. Ujawniona zawartość obejmuje następujące nagłówki: *Renewal fees* – dopisek „deleted”; *The financial contribution of the Member States hosting a local division, a regional division, the central division of the Court of 1st Instance or the Court of Appeal* – dopisek „deleted”; *Other financial contributions of the Member States* – dopisek „deleted”; *Court’s fees* – dopisek „deleted”; *Language of proceedings* – dopisek „deleted”; *Actions to be brought to the central division* – dopisek „deleted”; *Transitional period* – dopisek „deleted”; *Revision clause* – dopisek „deleted”; *Number of ratifications required for the entry into force* – dopisek „deleted”; *Breeders’ privilege* – dopisek „deleted”; *Local divisions* – dopisek „deleted”; *The seat of Central Division of the Court of 1st Instance, the seat of the Court of Appeal with the Registry and the seat of the Patent Mediation and Arbitration Centre* – dopisek „deleted”.

Na stronie internetowej prezydencji polskiej powołano 6.12.2011 r. wypowiedź wicepremiera W. Pawlaka, iż możliwe jest parafowanie porozumienia o Jednolitym Sądzie Patentowym (nazwanego „konwencją warszawską”) już 22.12.2011 r.¹¹ Wydarzenie to nie nastąpiło.

2.2. Legalność wzmocnionej współpracy w dziedzinie utworzenia jednolitej ochrony patentowej jest podważana przez oba państwa, które od początku były jej przeciwnie, tj. **Hiszpanię i Włochy**, które wystąpiły do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) z żądaniem stwierdzenia nieważności decyzji Rady z 10.3.2011 r. upoważniającej do podjęcia wzmocnionej współpracy (zob. skargi **C-274/11**¹² i **C-295/11**¹³).

2.3. Projekty obu rozporządzeń, ze zmianami przyjętymi przez Radę w tzw. podejściu ogólnym (dokument nr 11328/11 z 23.6.2011 r.) są również przedmiotem prac Parlamentu Europejskiego. Pierwsze z rozporządzeń jest tworzone w zwykłej procedurze prawodawczej, a zatem ma być uchwalone przez obie instytucje unijne, natomiast drugie jest tworzone w specjalnej procedurze prawodawczej, wobec czego ma je uchwalić Rada, po konsultacji z Parlamentem Europejskim (zob. **art. 118 TFUE**). W Parlamencie Europejskim wiodącą w tej sprawie rolę odgrywa komisja prawna (JURI), której członkowie przygotowali sprawozdania dotyczące obu rozporządzeń, zawarte w dokumentach nr PE 472.059v04-00 z 11.1.2012 r. oraz nr PE 472.334v03-00 z 9.1.2012 r.¹⁴ Sprawozdania, zawierające propozycje poprawek, miały być przedmiotem obrad na posiedzeniu plenarnym Parlamentu Europejskiego w dniu 14.2.2012 r., jednakże obie sprawy zostały zdjęte z porządku obrad, a nowy termin nie został do tej pory wyznaczony. Z dostępnych informacji wynika, że powodem odroczenia obrad Parlamentu Europejskiego był brak porozumienia w sprawie umowy międzynarodowej mającej utworzyć Jednolity Sąd Patentowy (JSP). Spór dotyczy siedziby oddziału centralnego JSP: zaproponowana przez polską prezydencję w grudniu 2011 r. lokalizacja tego oddziału w Paryżu spotkała się ze sprzeciwem RFN (proponującej Monachium) oraz Wielkiej Brytanii (proponującej Londyn). Na posiedzeniu Rady Europejskiej 30.1.2012 r. przyjęto ustalenie, że rozstrzygnięcie tego sporu powinno nastąpić najpóźniej w czerwcu 2012 r.¹⁵ Można się

¹¹ <http://pl2011.eu/en/content/agreement-substantial-issues-single-eu-patent>.

¹² Skarga wniesiona do TSUE 3.6.2011 r. w sprawie C-274/11 *Królestwo Hiszpanii przeciwko Radzie Unii Europejskiej* (Dz. Urz. UE C 219 z 23.7.2011 r., s. 12).

¹³ Skarga wniesiona do TSUE 10.6.2011 r. w sprawie C-295/11 *Republika Włoska przeciwko Radzie Unii Europejskiej* (Dz. Urz. UE C 232 z 6.8.2011 r., s. 21).

¹⁴ Zob. też tabelaryczne zestawienia wersji proponowanych przez Komisję Europejską, Radę oraz JURI zawarte w dokumentach Rady: nr 15472/11 z 12.10.2011 r. oraz nr 17578/11 z 1.12.2011 r.

¹⁵ Zob. *Statement of the Members of the European Council, Brussels, 30 January 2012*, pkt 4 w brzmieniu: *The participating Member States commit to reaching at the latest in June 2012 a final*

spodziewać, że obecna prezydencja (duńska) umieści omawiane sprawy w porządku obrad Rady ds. konkurencyjności na posiedzeniu mającym się odbyć 30-31 maja 2012 r.

2.4. Na uwagę zasługuje fakt, że **przedmiotem prac Parlamentu Europejskiego, głównie komisji prawnej (JURI), jest również projekt umowy międzynarodowej mającej utworzyć Jednolity Sąd Patentowy**, mimo że umowa ta ma być zawarta poza ramami instytucjonalnymi Unii Europejskiej; jej stronami mają być tylko państwa członkowskie, bez udziału samej Unii. Prace te komisja prawna prowadzi z własnej inicjatywy, a ich wynikiem jest sprawozdanie dotyczące sądowiczego systemu rozstrzygania sporów patentowych zawarte w dokumencie nr PE 472.331v02-00 z 10.1.2012 r.¹⁶

2.5. Oba rozporządzenia wprowadzające wzmocnioną współpracę mają być stosowane **od tej samej daty**, przy czym datę tę powiązano z wejściem w życie porozumienia o Jednolitym Sądzie Patentowym (dalej: „porozumienie JSP”), przyjmując ponadto, że chodzi o późniejszą z tych dat. W wersji z 1.12.2011 r. (dokument Rady nr 17578/11) datę rozpoczęcia stosowania rozporządzenia o jednolitej ochronie patentowej określono na 1.1.2014 r. albo dzień wejścia w życie porozumienia JSP, w zależności od tego, który z nich będzie późniejszy. Już w dokumencie Rady nr 16070/11 z 31.10.2011 r. zawarto zapis, według którego data rozpoczęcia stosowania rozporządzenia miałyby być powiązane z datą ratyfikacji porozumienia JSP tylko przez 9 państw¹⁷ (w tym 3 państwa, w których obowiązywała największa liczba patentów europejskich w roku poprzedzającym podpisanie porozumienia). Jak wynika ze wspomnianego dokumentu z 1.12.2011 r., w omawianej regulacji dodano zastrzeżenie, że w drodze odstępstwa od art. 3 ust. 1 i 2 oraz art. 4 ust. 1, patent europejski, którego jednolity skutek został wpisany do rejestru jednolitej ochrony patentowej, ma wywierać jednolity skutek tylko w tych państwach uczestniczących we wzmocnionej współpracy, w których JSP będzie miał w dacie zarejestrowania wyłączną jurysdykcję, przy czym wskutek kolejnej poprawki po wyrazach „wyłączną jurysdykcję” mają być dodane wyrazy „odnośnie do patentów europejskich o jednolitym skutku”¹⁸. Inaczej mówiąc, **patent europejski o jednolitym skutku ma wywierać taki skutek tylko w tych państwach Unii uczestniczących we wzmocnionej współpracy, które ratyfikują porozumienie JSP.**

2.6. Powyższe rozwiązania doprowadzą do dalszego zróżnicowania sytuacji patentowej, gdyż w pozostałych państwach uczestniczących we wzmocnionej współpracy patent europejski nie będzie miał jednolitego skutku, co podważa samą ideę tworzenia „jednolitej” ochrony. Jednym z efektów takiego stanu rzeczy będzie np. to, że sprawy o

---

agreement on the last outstanding issue in the patent package. Zob. też komunikat prasowy z posiedzenia Rady ds. konkurencyjności w dniach 20-21.2.2012 r. (dokument nr 6675/12) oraz konkluzje Rady Europejskiej z 1-2.3.2012 r. (dokument EUCO 4/12, pkt 18).

¹⁶ Zob. też projekt sprawozdania JURI z 23.9.2011 r. w sprawie sądowiczego systemu rozstrzygania sporów patentowych (*Draft report on jurisdictional system for patent disputes*) i propozycje poprawek zgłoszone przez JURI 27.10.2011 r. Sprawozdawcą jest w tej sprawie Klaus-Heiner Lehne (RFN).

¹⁷ W sprawozdaniu komisji prawnej Parlamentu Europejskiego dotyczącym sądowiczego systemu rozstrzygania sporów patentowych (zob. cyt. wyżej dokument nr PE 472.331v02-00 z 10.1.2012 r.) zaproponowano, aby liczbę 9 państw zastąpić liczbą 13 państw [zob. pkt 8 (ii)].

¹⁸ Zob. dokument Rady nr 18030/11 z 2.12.2011 r., zawierający propozycje dodatkowych zmian technicznych, zgłoszone przez służby Komisji Europejskiej. Potrzebę tego dodatku uzasadniono tym, że JSP nie będzie miał „pełnej” jurysdykcji wyłącznej (tj. nie będzie jej miał w sprawach dotyczących „klasycznych” patentów europejskich) do zakończenia okresu przejściowego przewidzianego w art. 58 porozumienia JSP. Według ostatnio dostępnego w tej sprawie dokumentu Rady (nr 17539/11 z 24.11.2011 r.) okres przejściowy ma trwać 7 lat.

naruszenie czy unieważnienie patentów europejskich niemających jednolitego skutku w państwach niezwiązanych porozumieniem JSP, nadal będą podlegać jurysdykcji organów krajowych, co z kolei stawia pod znakiem zapytania jeden z głównych celów forsowania idei utworzenia Jednolitego Sądu Patentowego.

2.7. Jakkolwiek regulacje traktatowe (art. 20 TUE i art. 326-334 TFUE) mogą być źródłem pewnych niejasności, to jednak należy zająć stanowisko, że **do czasu uchwalenia obu wspomnianych wyżej rozporządzeń wprowadzających wzmocnioną współpracę, każde z państw członkowskich, które zgodziło się w niej uczestniczyć (np. Polska), może wycofać się ze wzmocnionej współpracy.** Decyzja Rady z 10.3.2011 r. stanowi bowiem jedynie upoważnienie (*authorisation*) dla wymienionych w niej państw członkowskich do podjęcia wzmocnionej współpracy, sama zaś wzmocniona współpraca zostanie ustanowiona dopiero wraz z przyjęciem aktów prawnych wprowadzających (*implementing*) tę współpracę, tj. obu rozporządzeń, których podstawę prawną mają stanowić postanowienia art. 118 TFUE.

Dopuszczalność wycofania się ze wzmocnionej współpracy potwierdzają dokumenty Rady nr 6524/11 i 6524/11 ADD z 2.3.2011 r., zawierające notę prezydencji i addendum do tej noty. W pierwszym z tych dokumentów zamieszczono w pkt 15 zapis: „Służba Prawna Rady wskazała, że każde państwo członkowskie, które na mocy decyzji Rady upoważniającej do podjęcia wzmocnionej współpracy, jest jednym z państw członkowskich uczestniczących w przedmiotowej wzmocnionej współpracy, będzie miało prawo do wycofania się z niej, dopóki nie zostanie przyjęty żaden merytoryczny akt prawny dotyczący tej wzmocnionej współpracy”¹⁹. Z kolei w drugim dokumencie (nr 6524/11 ADD) zawarte są „oświadczenia do wprowadzenia do protokołu posiedzenia Rady”, a wśród nich – oświadczenie Komisji w brzmieniu: „Kaźde z państw członkowskich wymienionych w art. 1 może powiadomić Radę i Komisję, że wycofuje się ze wzmocnionej współpracy w dziedzinie jednolitego systemu ochrony patentowej zgodnie z tym, co stanowi przedmiotowa decyzja, pod warunkiem że w czasie składania powiadomienia żadne akty nie zostały jeszcze przyjęte w ramach wzmocnionej współpracy”²⁰ (podkr. A.N.).

3. Ogólna charakterystyka jednolitej ochrony patentowej (patentu europejskiego o jednolitym skutku)

3.1. Szczegółowy opis rozwiązań zawartych w projektach obu rozporządzeń wprowadzających wzmocnioną współpracę w omawianej dziedzinie przedstawiłam w opracowaniu pt. *Kontrowersje dotyczące utworzenia jednolitej ochrony patentowej i*

---

¹⁹ „The Council Legal Service has pointed out that a Member State referred to in the Council’s decision authorising the enhanced cooperation as one of the Member States participating in the enhanced cooperation in question would be entitled to withdraw as long as no substantive act related to the enhanced cooperation has been adopted”.

²⁰ „Any Member State listed in Article 1 may notify to the Council and the Commission that it is withdrawing from the enhanced cooperation in the area of unitary patent protection as authorized in this Decision, provided that at the time of that notification no acts have yet been adopted within the framework of the enhanced cooperation” (wzmianka o art. 1 odnosi się do przepisu zawartego w decyzji Rady upoważniającej do podjęcia wzmocnionej współpracy; wymienia się w nim 25 państw Unii, w tym Polskę). Powyższe oświadczenie Komisji jest zawarte w lit. B dokumentu nr 6524/11 ADD z 2.3.2011 r. Z kolei w lit. A zawarte są dwa „oświadczenia Komisji i państw członkowskich uczestniczących we wzmocnionej współpracy w dziedzinie tworzenia jednolitego systemu ochrony patentowej”.

*Jednolitego Sądu Patentowego. Analiza prawna (stan na 27 stycznia 2012 r.)*²¹. Poniżej dokonuję zwięzłej charakterystyki tylko niektórych projektowanych rozwiązań.

3.2. Na podstawie rozporządzenia wprowadzającego wzmocnioną współpracę w dziedzinie tworzenia jednolitego systemu ochrony patentowej ma powstać **patent europejski o jednolitym skutku** (określany poniżej także jako „jednolity patent”). Ów jednolity skutek ma występować – na wniosek uprawnionego z patentu europejskiego złożony w EUP – na terytoriach 25 państw członkowskich Unii Europejskiej uczestniczących we wzmocnionej współpracy (tzw. państwa zaangażowane), a ściślej, w tych spośród nich, które ratyfikują porozumienie JSP. Nie będzie to patent Unii Europejskiej, tj. patent europejski wyznaczający Unię jako miejsce ochrony. Osiągnięcie takiego celu wymagałoby zgody wszystkich państw członkowskich, a ponadto wiązałoby się z przystąpieniem Unii do KPE, tak aby EUP mógł udzielić, na wniosek zgłaszającego, patentu wyznaczającego Unię jako miejsce ochrony. Przystąpienie Unii do KPE wymagałoby zmiany tej umowy międzynarodowej oraz ratyfikacji zmiany przez państwa-strony. W rezultacie KPE stałaby się częścią unijnego *acquis*, w związku z czym podlegałaby wykładni dokonywanej przez TSUE, co byłoby ze wszech miar pożądane, choćby ze względu na silne kontrowersje jakie budzi praktyka udzielania patentów przez EUP (np. patenty o niskiej jakości prawnej czy sposób wykładni art. 52 ust. 2 i 3 KPE, prowadzący do udzielania patentów na programy komputerowe czy metody prowadzenia działalności gospodarczej). Takie podejście, zakładające przystąpienie Unii do KPE, było przyjmowane w projekcie rozporządzenia mającego utworzyć patent unijny (ówcześnie: wspólnotowy), zawartym w pierwotnym wniosku Komisji z 1.8.2000 r. [COM (2000) 412] i kolejnych wariantach tego projektu, aż do ostatniej wersji zawartej w dokumencie Rady nr 16113/09 ADD 1 z 27.11.2009 r. Obecnie podejście takie nie jest rozważane.

3.3. **Patent europejski o jednolitym skutku ma być udzielany – jak każdy patent europejski – przez EUP na podstawie KPE, w tej samej procedurze i według tych samych zasad jak „klasyczny” patent europejski.** Warunkiem powstania jednolitego skutku ma być wpisanie tego skutku do rejestru jednolitej ochrony patentowej (*register for unitary patent protection*), co ma następować na wniosek uprawnionego z patentu europejskiego, który ma być złożony – w języku postępowania przed EUP (tj. angielskim, francuskim bądź niemieckim) – nie później niż miesiąc po opublikowaniu w Europejskim Biuletynie Patentowym informacji o udzieleniu patentu europejskiego. Wniosek o jednolitą ochronę będzie mógł dotyczyć patentów europejskich udzielonych od 1.1.2014 r. albo od daty wejścia w życie porozumienia JSP, w zależności od tego, która z nich będzie późniejsza.

3.4. Jeśli uprawniony złoży wspomniany wyżej wniosek, patent europejski przekształci się w patent europejski o jednolitym skutku i będzie **automatycznie** obowiązywał na terytoriach tych państw uczestniczących we wzmocnionej współpracy, które ratyfikują porozumienie JSP. Z uwagi na to, że jednolity skutek patentu europejskiego jest niezgodny z postanowieniami KPE (np. art. 2 ust. 2 i art. 64), w celu złagodzenia tej niezgodności omawiane rozporządzenie unijne zostało określone jako „porozumienie szczególne” w rozumieniu art. 142 KPE²² (zob. art. 1 akapit drugi; pkt 6 preambuły projektu).

²¹ Opublikowanym w kwartalniku „Rzecznik Patentowy” nr 2-4/2011, s. 9-229.

²² Art. 142 rozpoczyna regulację zawartą w części IX KPE, opatrzonej nagłówkiem „porozumienia szczególne” (*special agreements*) i w ust. 1 stanowi: „Grupa umawiających się państw, która w porozumieniu szczególnym postanowiła, że patent europejski udzielony na te państwa ma jednolity charakter na całych ich terytoriach, może postanowić, że patent europejski może być udzielony jedynie w stosunku do wszystkich tych państw łącznie” (w razie skorzystania z tego upoważnienia mają zastosowanie dalsze przepisy części IX KPE, tj. art. 143 -149a).

Podejście takie budzi poważne zastrzeżenia, gdyż rozporządzenie, a więc akt prawa unijnego, przyjęty przez instytucje Unii w określonej procedurze prawodawczej, nie jest „porozumieniem” (*agreement*), czyli umową państw-stron, o której mowa w art. 142 KPE.

3.6. Jak stanowi art. 3 ust. 1 projektu, patenty europejskie udzielone z takim samym zestawem zastrzeżeń patentowych w stosunku do wszystkich zaangażowanych państw członkowskich będą miały jednolity skutek w zaangażowanych państwach członkowskich pod warunkiem wpisania jednolitego skutku do rejestru jednolitej ochrony patentowej. Rejestr ten ma być częścią europejskiego rejestru patentowego²³, a ma w nim być rejestrowany nie tylko jednolity skutek, lecz także ograniczenia, licencje, przeniesienie, unieważnienie i wygaśnięcie patentu europejskiego o jednolitym skutku.

3.7. Według art. 3 ust. 2 projektu, „patent europejski o jednolitym skutku ma jednolity charakter. Przyznaje jednolitą ochronę oraz ma taki sam skutek we wszystkich zaangażowanych państwach członkowskich”. Patent ten będzie mógł być ograniczony, przeniesiony, unieważniony, a także będzie wygasać tylko w odniesieniu do wszystkich zaangażowanych państw członkowskich. Przewiduje się jednak, że będzie on mógł być przedmiotem licencji obejmującej tylko niektóre zaangażowane państwa członkowskie²⁴.

3.8. Patent europejski o jednolitym skutku ma wywierać skutek na terytoriach państw zaangażowanych od daty opublikowania przez EUP w Europejskim Biuletynie Patentowym informacji o udzieleniu patentu europejskiego (art. 4 ust. 1)²⁵.

3.9. W rozdziale II projektu rozporządzenia określone są „skutki patentu europejskiego o jednolitym skutku” (*Effects of the European patent with unitary effect*). Przepisy tego rozdziału określają **treść praw wyłącznych**, przy czym na szczególną uwagę zasługuje okoliczność, że obok prawa do zapobiegania **bezpośredniemu** wykorzystaniu wynalazku (art. 6) przyznane ma być także prawo do zapobiegania **pośredniemu** wykorzystaniu wynalazku (art. 7). To drugie uprawnienie, występujące np. w prawie patentowym RFN (§ 10 PatG), lecz niewyrażone *expressis verbis* ani w porozumieniu TRIPS,

---

²³ Zob. art. 127 KPE (*Register of European Patents*).

²⁴ Jednolity skutek mają mieć tylko *licenses of right* (art. 11 projektu), podobne do licencji otwartej uregulowanej w art. 80 ustawy – prawo własności przemysłowej. Dodać warto, że projekt nie zawiera regulacji dotyczącej licencji przymusowych. Jak zapisano w pkt 9a preambuły, licencje te, dotyczące patentów europejskich o jednolitym skutku, mają podlegać ustawom krajowym zaangażowanych państw członkowskich. Odnośnie do unieważnienia (*revocation*) warto zaznaczyć, że w rachubę wchodzić ma zarówno uchylenie w postępowaniu sprzeciwowym toczącym się przed EUP (art. 99 KPE), jak i unieważnienie, o którym mowa w art. 138 KPE, które ma należeć do wyłącznej jurysdykcji JSP (wymienione w tym przepisie podstawy unieważnienia mają mieć zastosowanie także do patentu europejskiego o jednolitym skutku).

²⁵ Jak wskazano wyżej, z dokumentów Rady nr 17578/11 i nr 18030/11 wynika, że w art. 22 ust. 2 ma być dodane zastrzeżenie, że w drodze odstępstwa od art. 3 ust. 1 i 2 oraz art. 4 ust. 1, patent europejski, dla którego jednolity skutek został zarejestrowany w rejestrze jednolitej ochrony patentowej, ma mieć jednolity skutek tylko w tych państwach uczestniczących we wzmacnionej współpracy, w których JSP będzie miał w dacie zarejestrowania wyłączną jurysdykcję odnośnie do patentów europejskich o jednolitym skutku (chodzi o państwa, które ratyfikują porozumienie JSP). Zob. też wspomniane wyżej sprawozdanie komisji prawnej Parlamentu Europejskiego z 11.1.2012 r. (dokument nr PE 472.059v04-00). W sprawozdaniu tym zaproponowano jednak, aby zmodyfikować art. 4 ust. 1 w ten sposób, że patent europejski ma wywierać jednolity skutek od 14-go dnia po dacie opublikowania informacji o udzieleniu tego patentu.

ani w polskiej ustawie – prawo własności przemysłowej, **stanowiąc będzie podstawę zarzutów dotyczących pośredniego naruszenia patentu**. Wprowadzenie tej regulacji oznaczać będzie istotne wzmocnienie ochrony patentowej.

3.10. Według art. 6, ustanawiającego „**prawo do zapobiegania bezpośredniemu wykorzystaniu wynalazku**” (*right to prevent the direct use of the invention*), patent europejski o jednolitym skutku ma przyznawać uprawnionemu prawo do uniemożliwienia wszelkim osobom trzecim, które nie uzyskały jego zgody: a) produkowania, oferowania, wprowadzania do obrotu lub używania produktu chronionego patentem, a także importu lub przechowywania produktu do wspomnianych celów; b) stosowania procesu chronionego patentem lub, jeśli osoba trzecia wie lub powinna była wiedzieć, że zastosowanie procesu bez zgody uprawnionego z patentu jest zakazane, oferowania procesu do zastosowania na terytorium zaangażowanych państw członkowskich, w których patent ten ma jednolity skutek; c) oferowania, wprowadzania do obrotu, używania, importu lub przechowywania do wspomnianych celów produktu uzyskanego bezpośrednio w drodze zastosowania procesu chronionego patentem²⁶.

3.11. Artykuł 7 projektu, ustanawiający „**prawo do zapobiegania pośredniemu wykorzystaniu wynalazku**” (*right to prevent the indirect use of the invention*), stanowi: (1) Patent europejski o jednolitym skutku przyznaje uprawnionemu prawo do uniemożliwienia jakiegokolwiek osobie trzeciej, niemającej jego zgody, zaopatrywania lub oferowania zaopatrzenia w zaangażowanych państwach członkowskich, w których patent ten ma jednolity skutek, jakiegokolwiek osoby innej niż strona uprawniona do korzystania z wynalazku chronionego patentem, w środki odnoszące się do zasadniczego elementu takiego wynalazku, umożliwiające jego praktyczne zastosowanie, jeśli osoba trzecia wie lub powinna była wiedzieć, że takie środki są odpowiednie do celu praktycznego zastosowania takiego wynalazku i służą temu celowi; (2) Ustęp 1 nie ma zastosowania, jeśli takie środki są standardowymi produktami komercyjnymi, z wyjątkiem przypadków nakłaniania przez osobę trzecią osoby zaopatrywanej do podejmowania działań zabronionych przez art. 6; (3) Osób podejmujących działania, o których mowa w art. 8 lit. a)-d) nie uważa się za strony uprawnione do korzystania z wynalazku w rozumieniu ust. 1²⁷.

3.12. Jednolite mają być również **ograniczenia omawianego patentu** (*limitation of the effects of the European patent with unitary effect*). Określa je art. 8 projektu, w którym przewidziano jedenaście ograniczeń patentu europejskiego o jednolitym skutku (chodzi np. o

---

²⁶ W sprawozdaniu komisji prawnej Parlamentu Europejskiego z 11.1.2012 r. (dokument nr PE 472.059v04-00) proponuje się następujące ujęcie części wstępnej art. 6: „Patent europejski o jednolitym skutku daje właścicielowi prawnie umocowane uprawnienie, na mocy którego osoby trzecie, które nie uzyskały zgody właściciela, nie mogą w sposób zgodny z prawem ...” (*The European patent with unitary effect shall confer on its proprietor a legally enforceable right ruling out the lawfulness of the following for any third party not having the proprietor’s consent...*).

²⁷ W sprawozdaniu komisji prawnej Parlamentu Europejskiego z 11.1.2012 r. (dokument nr PE 472.059v04-00) proponuje się następujące brzmienie art. 7 ust. 1: „Patent europejski o jednolitym skutku daje właścicielowi prawnie umocowane uprawnienie, na mocy którego osoby trzecie nie mogą w sposób zgodny z prawem zaopatrywać lub oferować zaopatrzenia, bez zgody właściciela, w zaangażowanych państwach członkowskich, jakiegokolwiek osoby innej niż strona uprawniona do korzystania z wynalazku chronionego patentem, w środki odnoszące się do zasadniczego elementu takiego wynalazku, umożliwiające jego praktyczne zastosowanie, jeśli osoba trzecia wie lub powinna była wiedzieć, że takie środki są odpowiednie do celu praktycznego zastosowania takiego wynalazku i służą temu celowi”.

działania podejmowane w celach prywatnych i niehandlowych bądź w celach doświadczalnych odnoszących się do przedmiotu wynalazku chronionego patentem)²⁸.

3.13. Ponadto reguluje się **wyczerpanie praw** (*exhaustion of the rights*) przyznanych omawianym patentem (zob. art. 9 projektu)²⁹.

3.14. Wymienione przepisy wyznaczać będą **treść praw wyłącznych** przysługujących podmiotowi uprawnionemu z patentu europejskiego o jednolitym skutku. Jakikolwiek działanie wchodzące w zakres uprawnień określonych w art. 6 i 7 projektu, nieobjęte ramami ograniczeń wymienionych w art. 8, stanowić będzie naruszenie patentu, a uprawniony będzie mógł dochodzić roszczeń i innych środków prawnych (także środków tymczasowych i zabezpieczających) określonych w porozumieniu JSP.

3.15. Zamieszczenie w rozporządzeniu unijnym regulacji dotyczących treści uprawnień wynikających z patentu europejskiego o jednolitym skutku (i ich ograniczeń) spowoduje, że **regulacje te staną się częścią prawa Unii Europejskiej, w związku z czym dokonywanie ich wiążącej wykładni należeć będzie do kompetencji TSUE**. Porozumienie JSP przewiduje, że sąd ten będzie występował do TSUE z wnioskami o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym stosownie do art. 267 TFUE. Wystąpienie przez JSP do TSUE z pytaniami prejudycjalnymi będzie miało wpływ np. na czas trwania postępowań w sprawach o naruszenie patentów, toczących się przed JSP, a także powodować będzie wzrost kosztów tych postępowań. Zwracają na to uwagę znawcy prawa i praktyki patentowej, wyrażając w tej sprawie zdecydowanie negatywne stanowisko: domagają się wyłączenia tych regulacji (art. 6-8) z projektowanego rozporządzenia i wskazują na trudności i opóźnienia wywołane rozstrzygnięciem przez sędziów TSUE kwestii związanych z treścią patentu, wymagających specjalistycznej wiedzy technicznej³⁰. Jakkolwiek obiekcje te należy uznać za zasadne, to jednak trudno byłoby podzielić wyrażane w związku z tym propozycje, aby regulacje te

---

²⁸ Zarówno w wersji pierwotnej przedłożonej przez Komisję, jak i w wersji przyjętej przez Radę jako tzw. podejście ogólne, art. 8 rozpoczynał się wyrazami: „Prawa wynikające z patentu europejskiego o jednolitym skutku nie dotyczą”, po których następowało wyliczenie ograniczeń tego patentu. W sprawozdaniu komisji prawnej Parlamentu Europejskiego z 11.1.2012 r. (dokument nr PE 472.059v04-00) zaproponowano w to miejsce zapis: „Prawa wynikające z patentu europejskiego o jednolitym skutku są zgodne z prawami nadanymi przez Traktaty oraz prawodawstwo Unii i nie dotyczą ...” (*The rights conferred by the European patent with unitary effect shall accord with rights conferred by the Treaties and by Union law and shall not extend to any of the following...*). Ponadto komisja prawna zaproponowała nowe ograniczenie omawianego patentu (lit. ba: „wykorzystywanie materiału biologicznego do celów hodowli, odkrywania i tworzenia jakichkolwiek nowych odmian roślin” oraz zmianę sposobu ujęcia tzw. przywileju rolniczego (art. 8 lit. h oraz art. 8 lit. i).

²⁹ Według art. 9, prawa wynikające z patentu europejskiego o jednolitym skutku nie odnoszą się do działań dotyczących produktu chronionego tym patentem, prowadzonych na terytoriach zaangażowanych państw członkowskich, w których patent ten ma jednolity skutek, po wprowadzeniu produktu do obrotu w Unii przez uprawnionego z patentu lub za jego zgodą, chyba że uprawniony z patentu ma uzasadnione przyczyny, aby sprzeciwić się dalszemu udostępnianiu produktu na zasadach handlowych.

³⁰ Zob. np. European Patent Lawyers Association, *The Unified Patent Court. EPLAW Resolution on the Draft Agreement 13751/11 of September 2, 2011*; R. Kraßer, *Effects of an inclusion of regulations concerning the content and limits of the patent holder's rights to prohibit in an EU regulation for the creation of unitary European patent protection*; R. Jacob, *Opinion* (2nd November 2011) (wymienione materiały są dostępne na: <http://www.eplawpatentblog.com>). Zob. też np. IP Federation, *Policy Paper PP19/11* (25.11.2011 r.), <http://www.ipfederation.com>.

przenieść do porozumienia JSP, gdyż okazałoby się wówczas, że unijne rozporządzenie nie tworzy „jednolitego skutku” patentu europejskiego (ów skutek byłby „pusty”).

3.16. Jak wspomniano, treść „klasycznych” patentów europejskich w zaangażowanych państwach członkowskich, które ratyfikują porozumienie JSP, ma podlegać przepisom **art. 14f-14h tego porozumienia**, a sprawy o naruszenie tych patentów mają należeć do **wyłącznej kompetencji JSP**, z tym jednak że w okresie przejściowym (mającym trwać 7 lat), strony mają mieć możliwość wyłączenia kompetencji tego sądu (art. 58 projektu porozumienia JSP). Wreszcie, treść „klasycznych” patentów europejskich w zaangażowanych państwach członkowskich, które nie ratyfikują porozumienia JSP (a także w pozostałych państwach-stronach KPE), będzie podlegała – zgodnie z art. 64 KPE – ustawodawstwu krajowym tych państw, a sprawy o naruszenie takich patentów należeć będą nadal do jurysdykcji sądów krajowych, z tym że w odniesieniu do państw-stron KPE będących członkami Unii Europejskiej jurysdykcję tę określać będzie unijne rozporządzenie nr 44/2001³¹. **Powyższe zróżnicowanie sytuacji patentowej spowoduje trudne do przewyżnienia komplikacje przy określaniu treści praw wyłącznych zarówno w państwach Unii, jak i w państwach-stronach KPE nienależących do Unii.**

3.17. Ustanowienie jednolitej ochrony patentowej sprawi, że będą ze sobą współistnieć **aż cztery kategorie patentów**: (i) patenty krajowe, (ii) „klasyczne” patenty europejskie, (iii) patenty europejskie o jednolitym skutku, (iv) patenty europejskie o jednolitym skutku walidowane w jednym lub kilku państwach-stronach KPE nieuczestniczących we wzmocnionej współpracy (np. w Hiszpanii, Szwajcarii czy Norwegii). Dodatkowo należy uwzględnić, że patent europejski, dla którego jednolity skutek został zarejestrowany w rejestrze jednolitej ochrony patentowej, ma mieć jednolity skutek tylko w tych państwach uczestniczących we wzmocnionej współpracy, które w dacie rejestracji będą związane porozumieniem JSP, lecz nie w pozostałych, co oznacza, że ochrona, określana mianem „jednolitej”, nie będzie miała takiego charakteru nawet w państwach uczestniczących we wzmocnionej współpracy.

3.18. Ponadto w projekcie rozporządzenia o jednolitej ochronie patentowej zawarte są postanowienia regulujące m.in.: traktowanie patentu europejskiego o jednolitym skutku jako przedmiotu własności (*as an object of property*) (art. 10-11); przepisy instytucjonalne (art. 12), przepisy finansowe (art. 13-17).

4. System językowy jednolitej ochrony patentowej

4.1. Projekt rozporządzenia o ustaleniach dotyczących tłumaczeń³² jest oparty na rozwiązaniach zaprojektowanych w 2010 r. dla patentu unijnego³³. Przewidziano w nim, że po opublikowaniu opisu patentu europejskiego o jednolitym skutku zgodnie z art. 14 ust. 6

---

³¹ Rozporządzenie Rady (WE) nr 44/2001 z 22.12.2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych, Dz. Urz. WE L 12 z 16.1.2001 r., ze zm. („Bruksela I”). Obecnie trwają prace mające na celu zmiany tego rozporządzenia, określane jako przekształcenie (*recast*), które doprowadzą do uchwalenia nowego rozporządzenia. Zob. wniosek Komisji Europejskiej z 14.12.2010 r., KOM (2010) 748, a także np. poprawki proponowane przez komisję prawną Parlamentu Europejskiego, zawarte w projekcie sprawozdania z 28.6.2011 r.

³² Zawarty we wspomnianym wyżej dokumencie KOM (2011) 216.

³³ KOM (2010) 350.

KPE³⁴, **nie będą wymagane żadne dalsze tłumaczenia** (art. 3 ust. 1). Oznacza to nader poważne odstępstwo od regulacji zawartej w art. 65 KPE³⁵. Regulacja ta **nie będzie obowiązywać w stosunku do patentów europejskich o jednolitym skutku, a więc tych, które będą się automatycznie rozciągać na terytoria państw Unii uczestniczących we wzmocnionej współpracy**. Inne poważne odstępstwo od regulacji konwencyjnej polega na tym, że w odniesieniu do tych patentów **nie będzie stosowany – wobec braku tłumaczeń dostarczanych do krajowych urzędów patentowych – przepis art. 70 ust. 3 KPE³⁶**, gwarantujący minimum bezpieczeństwa prawnego dla podmiotów funkcjonujących w państwach, których językiem urzędowym **nie jest** angielski, francuski czy niemiecki.

4.2. Niewielkie złagodzenie wysoce niekorzystnych skutków powyższej regulacji przewidziane zostało w art. 4 projektu³⁷. Według art. 4 ust. 1, w przypadku sporu dotyczącego patentu europejskiego o jednolitym skutku uprawniony z tego patentu ma być obowiązany przedstawić, na żądanie domniemanego sprawcy naruszenia i zgodnie z jego wyborem, pełne tłumaczenie patentu na język urzędowy zaangażowanego państwa członkowskiego, w którym miało miejsce domniemane naruszenie albo w którym domniemany sprawca ma siedzibę. W art. 4 ust. 2 stanowi się, że w przypadku sporu

---

³⁴ Zgodnie z tym przepisem, opisy patentów europejskich są publikowane przez EUP w jednym języku (tzw. języku postępowania – angielskim, francuskim albo niemieckim), a same zastrzeżenia patentowe są publikowane również w dwóch pozostałych językach urzędowych EUP.

³⁵ Według art. 65 ust. 1 KPE, jeśli patent europejski został udzielony w innym języku niż język urzędowy danego państwa, to państwo to może wymagać, aby uprawniony z patentu dostarczył do urzędu patentowego tłumaczenie tego patentu na język urzędowy tego państwa, przy czym termin dostarczenia tłumaczenia upływa po trzech miesiącach od daty opublikowania w Europejskim Biuletynie Patentowym informacji o udzieleniu patentu, chyba że dane państwo ustali dłuższy termin. Według art. 65 ust. 2 KPE, każde państwo, które przyjęło przepisy stosownie do ust. 1, może postanowić, że uprawniony z patentu musi, w terminie ustalonym przez to państwo, pokryć wszystkie lub część kosztów publikacji takiego tłumaczenia. Wreszcie, jak stanowi art. 65 ust. 3 KPE, każde państwo może postanowić, że w przypadku nieprzestrzegania przepisów przyjętych stosownie do ust. 1 i 2 patent europejski uważany jest w tym państwie za nieważny od samego początku (*ab initio*). W prawie polskim zob. art. 6 ust. 2-4 ustawy z 14.3.2003 r. o dokonywaniu europejskich zgłoszeń patentowych oraz skutkach patentu europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 65, poz. 598, ze zm.),

³⁶ Według art. 70 ust. 3 KPE, państwo-strona może postanowić, że przewidziane w konwencji tłumaczenie na urzędowy język tego państwa uważane jest w tym państwie, za wyjątkiem postępowania o unieważnienie, za autentyczne w przypadku, gdy zgłoszenie lub patent w języku tłumaczenia przyznaje ochronę węższą niż ochrona przyznana przez zgłoszenie lub patent w języku postępowania. W prawie polskim regulację tę odzwierciedla art. 7 ust. 2 powołanej wyżej ustawy z 14.3.2003 r. o dokonywaniu europejskich zgłoszeń patentowych [...], zgodnie z którym w przypadku gdy zakres przedmiotowy patentu europejskiego określony w tłumaczeniu, o którym mowa w art. 6 ust. 2, jest węższy od jego zakresu określonego w języku postępowania przed EUP, przyjmuje się, że tekstem autentycznym patentu europejskiego jest jego tłumaczenie (z wyjątkiem postępowania o unieważnienie patentu europejskiego).

³⁷ Zob. też sprawozdanie komisji prawnej Parlamentu Europejskiego z 9.1.2012 r. (PE 472.334v03-00), w którym zaproponowano dodanie w art. 3 ustępów 2a i 2b. Ustęp 2a brzmi: „Kiedy tłumaczenia maszynowe wniosków patentowych i specyfikacji na wszystkie języki UE, o których mowa w art. 6 ust. 3, będą już dostępne, należy je opublikować online i udostępnić bezpłatnie z chwilą publikacji wniosku patentowego i przyznanego patentu”. Ustęp 2b brzmi: „Po zakończeniu okresu przejściowego, o którym mowa w art. 6, a także zgodnie z art. 12 rozporządzenia xx/xx [przepisy materialne], zaangażowane państwa członkowskie – stosownie do art. 143 KPE – powierzają Europejskiemu Urzędowi Patentowemu zadanie opublikowania dodatkowego pełnego tłumaczenia specyfikacji na język angielski, jeżeli wnioskodawca dobrowolnie udostępnił takie dodatkowe tłumaczenie. Tłumaczenia takiego nie wykonuje się w sposób zautomatyzowany”.

dotyczącego patentu europejskiego o jednolitym skutku, uprawniony z patentu będzie miał obowiązek – na żądanie sądu właściwego na terytorium zaangażowanych państw członkowskich – przedstawić w trakcie postępowania sądowego pełne tłumaczenie patentu na język postępowania tego sądu. Koszty tłumaczenia ponosić ma uprawniony z patentu³⁸.

4.3. **Rozwiązania te są niewystarczające, wręcz iluzoryczne.** Tłumaczenie powinno być dostępne od powstania ochrony patentowej i to dla wszystkich zainteresowanych (a zatem powinno być publikowane przez centralny organ danego państwa – w Polsce: Urząd Patentowy), tak aby przy planowaniu lub podejmowaniu działalności mogli oni ocenić ryzyko naruszenia cudzych patentów i – stosownie do tej oceny – wyeliminować to ryzyko. Ponadto, tłumaczenie, o którym mowa w art. 4 projektu, **nie będzie miało mocy prawnej dokumentu urzędowego i nie będzie z nim związany skutek określony w powołanym wyżej art. 70 ust. 3 KPE.** Problematyczna może być jego jakość i możliwość wyegzekwowania obowiązku jego dostarczenia. W kontekście art. 4 ust. 2 projektu należy mieć na uwadze, że sądem, o którym mowa w tym przepisie, będzie Jednolity Sąd Patentowy (a nie sąd krajowy), a językiem postępowania tego Sądu będzie język określony w porozumieniu JSP (zob. art. 29 i 30 projektu tego porozumienia). Tylko zatem w niektórych przypadkach będzie nim język polski i to pod warunkiem, że w Polsce zostanie utworzony oddział lokalny JSP.

4.4. Kolejną przyczyną negatywnej oceny omawianych rozwiązań są niekorzystne skutki z punktu widzenia **dostępu do wiedzy technicznej zawartej w opisach patentowych, a także jej upowszechniania** (np. dla celów informacji patentowej czy edukacji technicznej). Upowszechnienie tej wiedzy jest jedną z najważniejszych funkcji dokumentacji patentowej, obligatoryjnie przedkładanej urzędowi patentowemu i publikowanej przez te urzędy, zgodnie z podstawowymi założeniami systemu udzielania ochrony na wynalazki, według których **20-letni monopol patentowy przyznawany jest w zamian za pełne, należyte ujawnienie nowoczesnych rozwiązań, umożliwiających dalszy postęp nauki i techniki.** Realizacji wspomnianej funkcji służą powszechnie obowiązujące w systemach patentowych szczegółowe wymagania stawiane zarówno dokumentacji zgłoszeniowej, jak i opisom patentowym³⁹. System językowy mający obowiązywać w ramach jednolitej ochrony patentowej, wykluczający tłumaczenia np. na język polski, **istotnie zredukuje zarówno prawne, jak i faktyczne znaczenie tych regulacji oraz pełnionych przez nie funkcji.**

4.5. Powyższą krytyczną ocenę tylko w nieznacznym stopniu łagodzi rozwiązanie przewidziane w **art. 6** projektu, polegające na tym, że w okresie przejściowym (którego długość ma być ustalona w zależności od rozwoju tłumaczeń maszynowych (automatycznych), lecz nie ma przekraczać 12 lat od daty rozpoczęcia stosowania rozporządzenia) uprawniony z patentu europejskiego ma być obowiązany do przedłożenia przy wniosku o rejestrację jednolitego skutku: a) tłumaczenia specyfikacji patentu europejskiego⁴⁰ na język angielski w przypadku, gdy językiem postępowania przed EUP

---

³⁸ Komisja prawna Parlamentu Europejskiego zaproponowała w sprawozdaniu z 9.1.2012 r. (dokument nr PE 472.334v03-00), aby w art. 4 ust. 1 i 2 dodać zdanie: „Tłumaczenia takiego nie wykonuje się w sposób zautomatyzowany”.

³⁹ Zob. np. art. 83 KPE. Przepis ten, opatrzony nagłówkiem „ujawnienie wynalazku”, stanowi: „Europejskie zgłoszenie patentowe musi ujawniać wynalazek w sposób dostatecznie jasny i wyczerpujący, aby specjalista z danej dziedziny mógł go wykonać”. Niespełnienie tych wymagań stanowi podstawę unieważnienia patentu europejskiego (art. 138 ust. 1 lit. b KPE) oraz podstawę jego uchylecia w postępowaniu sprzeciwowym (art. 100 lit. b KPE).

⁴⁰ Zawartość owej „specyfikacji” (czyli opisu patentu europejskiego) jest określona w zasadzie 73 Regulaminu wykonawczego KPE i obejmuje: opis wynalazku, zastrzeżenia i rysunki.

będzie język niemiecki lub francuski albo b) tłumaczenia tej specyfikacji na dowolny język urzędowy zaangażowanego państwa członkowskiego będący urzędowym językiem Unii Europejskiej – w przypadku, gdy językiem postępowania przed EUP będzie język angielski. Koszt tłumaczenia ma ponosić uprawniony z patentu; **nie będzie ono jednak miało mocy prawnej**, lecz służyć ma jedynie celom informacyjnym⁴¹. Znaczenie tej regulacji jest **znikome**: sytuacji podmiotów polskich nie poprawi ani przekład z języka niemieckiego czy francuskiego na angielski, ani przekład z języka angielskiego np. na grecki czy portugalski.

4.6. Nader skromne, a w dodatku niepewne zmniejszenie niekorzystnych skutków braku tłumaczeń może ewentualnie wynikać z **art. 4 ust. 4** projektu, zgodnie z którym w przypadku sporu dotyczącego roszczenia o odszkodowanie z tytułu naruszenia patentu europejskiego o jednolitym skutku, sąd powinien wziąć pod uwagę, że przed otrzymaniem tłumaczenia, o którym mowa w art. 4 ust. 1, domniemany naruszciciel mógł nie wiedzieć bądź też nie mieć uzasadnionych powodów, aby domyślać się, że narusza patent. Także jednak w tym miejscu trzeba wskazać, że zadanie określone w przepisie będzie należało do Jednolitego Sądu Patentowego, który nie będzie w stanie mu sprostac, jeśli skład orzekający nie będzie miał znajomości języka (np. polskiego), w którym sporządzono tłumaczenie dostarczone rzekomemu naruszcycielowi. **Co więcej, nawet to skromne rozwiązanie ulec ma dalszemu ograniczeniu.** Komisja prawna Parlamentu Europejskiego zaproponowała bowiem, aby w preambule rozporządzenia dodać pkt 11b, według którego po zakończeniu okresu przejściowego EUP w dalszym ciągu ma publikować dodatkowe tłumaczenie opisu patentu europejskiego na język angielski, udostępnione dobrowolnie przez wnioskodawcę, co ma m.in. **ograniczyć możliwości powołania się przez sprawcę na działanie w dobrej wierze** (*limit the possibility of an infringer arguing that it had acted in good faith*)⁴².

4.7. **Projektowany system językowy zasługuje na zdecydowanie negatywną ocenę.** Właściciele patentów europejskich o jednolitym skutku nie będą mieli obowiązku dostarczenia do krajowych urzędów patentowych tłumaczeń opisów patentowych na języki urzędowe państw, w których będą korzystali z jednolitej ochrony. Patenty te będą dostępne w jednym spośród trzech języków urzędowych EUP, tj. angielskim, francuskim albo niemieckim (same zastrzeżenia patentowe będą przez EUP publikowane w dwóch pozostałych językach tego urzędu). Jak wspomniano, oznacza to radykalne odstępstwo od postanowień art. 65 KPE (które w prawie polskim zostały wdrożone w stosunku do „klasycznych” patentów europejskich w powołanej wyżej ustawie z 14.3.2003 r. o dokonywaniu europejskich zgłoszeń patentowych [...]) i prowadzi do wyłączenia także innych postanowień Konwencji (np. art. 70 ust. 3), mających na względzie ochronę interesów podmiotów działających w państwach, których językami urzędowymi są języki inne niż używane przez EUP. **Przedsiębiorcy polscy znajdują się w pozycji o wiele trudniejszej niż obecnie**, gdyż np. badając „czystość patentową” planowanej produkcji lub importu bądź wdrażanych technologii, nie tylko nie będą mogli opierać się na urzędowych, udostępnianych przez polski Urząd Patentowy, dokumentach tłumaczeń opisów patentowych wynalazków

⁴¹ W sprawozdaniu z 9.1.2012 r. (dokument nr PE 472.334v03-00) komisja prawna PE zaproponowała dodanie w art. 6 ust. 1 zdania: „Tłumaczeń takich nie wykonuje się w sposób zautomatyzowany”.

⁴² Zob. sprawozdanie komisji prawnej Parlamentu Europejskiego z 9.1.2012 r. (dokument nr PE 472.334v03-00), gdzie zaproponowano następujące brzmienie art. 4 ust. 4: „W przypadku sporu dotyczącego roszczenia o odszkodowanie sąd, przed którym prowadzone jest postępowanie, bierze również pod uwagę, czy przed otrzymaniem tłumaczenia, o którym mowa w 1, domniemany sprawca działał nie wiedząc bądź też nie mając uzasadnionych powodów, aby domyślać się, że narusza patent, zwłaszcza jeżeli jest to małe lub średnie przedsiębiorstwo, osoba fizyczna, organizacja non-profit, uniwersytet lub publiczny ośrodek badawczy”.

korzystających z jednolitej ochrony, lecz w ogóle nie będą mieli możliwości zapoznania się we własnym języku z tym, co będzie podlegać takiej ochronie. **Na nich też przerzucone będą koszty tłumaczeń i ryzyko prawne wynikające z ich niedokładności**, tym większe że tłumaczenia nie będą pochodzić od właściciela patentu, lecz będą dokonywane przez osoby trzecie, którym nawet znakomita znajomość języka obcego **nie zapewni ani zrozumienia istoty wynalazku, ani tym bardziej – prawidłowego ustalenia przedmiotowego zakresu patentu (zakresu ochrony)**. Co więcej, źródłem informacji o sytuacji patentowej **przestanie być rejestr prowadzony przez polski Urząd Patentowy**, a stanie się nim rejestr jednolitej ochrony, prowadzony przez EUP w językach angielskim, francuskim i niemieckim.

4.8. W celu uniknięcia nieporozumień i wynikających z nich prób bagatelizowania kwestii językowych warto zaznaczyć, że te właśnie kwestie były **główną przyczyną fiaska wszystkich dotychczasowych prób tworzenia jednolitej ochrony patentowej, w całej ich niemal 50-letniej historii**. Język opisu patentowego, w tym zastrzeżeń patentowych, jest językiem wysoce specjalistycznym, często tworzącym nową terminologię techniczną. Specyfika opisów patentowych oraz ściśle sformalizowane zasady ich redagowania powodują, że „odkodowanie” prawnego i technicznego sensu wyrażen wymaga nie tylko wiedzy technicznej z danej dziedziny, lecz również znajomości prawa patentowego. Do ustalenia istoty wynalazku i zakresu ochrony patentowej nie wystarczają nawet wysokie kompetencje lingwistyczne.

4.9. **Szczególna doniosłość kwestii językowych wiąże się z ustaleniem przedmiotowego zakresu patentu (zakresu wynikającej z niego ochrony), co ma pierwszorzędne znaczenie zarówno na etapie planowania działalności (w celu zapewnienia jej bezpieczeństwa prawnego i wyeliminowania ryzyka naruszenia cudzych praw), jak i w sporach o naruszenie patentu**. Problemy związane z wykładnią zastrzeżeń patentowych⁴³, należą do najbardziej kontrowersyjnych zagadnień prawa patentowego, m.in. z powodu tzw. teorii ekwiwalentów, używanej (a często nadużywanej) przez właścicieli patentów do wykazania naruszeń w przypadkach, gdy środki techniczne stosowane przez konkurenta nie są wymienione w zastrzeżeniach. Należy mieć przy tym na uwadze, że obecnie problemy te występują mimo tego, że opisy patentowe (także patentów europejskich) są dostępne w języku polskim, a w razie sporu pozwany może powołać się na skutek wynikający z art. 70 ust. 3 KPE, określony w art. 7 ust. 2 ustawy z 14.3.2003 r.

4.10. Łatwo przewidzieć, o ile większe problemy wiązać się będą z ustaleniem zakresu ochrony cudzych rozwiązań na etapie podejmowania decyzji gospodarczych (dotyczących np. podjęcia określonej produkcji czy importu określonych towarów) i jak poważnie pogorszy się sytuacja podmiotów, przeciwko którym kierowane będą zarzuty naruszenia patentów, w razie braku opisów patentowych w języku polskim. Funkcja tłumaczeń, dostępnych od powstania ochrony patentowej, i to dla wszystkich zainteresowanych (a więc publikowanych przez urząd patentowy danego państwa), polega na tym, że podmioty krajowe, planując czy podejmując daną działalność, mogą poznać sytuację patentową w danej dziedzinie, ocenić ryzyko naruszenia cudzych patentów i stosownie do tej oceny zmodyfikować planowaną działalność w celu wyeliminowania tego ryzyka. Tym bardziej więc za niewłaściwe uznać należy zwolnienie właścicieli patentów z obowiązku tłumaczenia na języki państw, w których będą oni korzystali z monopolu patentowego i uzyskiwali z tego tytułu wymierne korzyści

---

⁴³ Na temat problemów prawnych i rozbieżności w orzecznictwie sądów państw-stron KPE w sprawach związanych z wykładnią zastrzeżeń patentowych, mającą na celu ustalenie zakresu ochrony wynikającej z patentu, zob. A. Nowicka, *Patenty europejskie i ich skutki w Polsce*, (w:) System prawa prywatnego, tom 14A – Prawo własności przemysłowej (red. R. Skubisz), Warszawa 2011, s. 153 i n.

gospodarcze. Rażąca niesłuszność tego zwolnienia jest ewidentna jeśli zważyć, że odbywa się ono kosztem podmiotów funkcjonujących w państwach, których językiem urzędowym nie jest angielski, francuski czy niemiecki, gdyż zarówno koszty tłumaczeń, jak i ryzyko związane z ustaleniem prawnego i technicznego sensu wyrażen użytych w opisach patentowych zostaną przerzucone na te podmioty. Podkreślić przy tym należy, że nastąpi **zwielokrotnienie** wspomnianych kosztów: wobec braku publikacji tłumaczeń opisów patentowych przez polski Urząd Patentowy, tłumaczenia będą musiały być dokonywane indywidualnie, przez poszczególne podmioty (przedsiębiorców, instytucje naukowe itd.).

4.11. System językowy jednolitej ochrony patentowej nadmiernie uprzywilejowuje podmioty z państw, których językiem urzędowym jest angielski, francuski czy niemiecki, **natomiast dyskryminuje podmioty z innych państw członkowskich.** Rozwiązania te są więc nie do przyjęcia także w świetle obowiązującego w prawie unijnym zakazu dyskryminacji, m.in. ze względu na przynależność państwową, a także w świetle ciężącego na Unii obowiązku poszanowania różnorodności językowej.

4.12. Negatywnych skutków systemu językowego **nie będzie rekompensować żaden z proponowanych środków,** w tym także ten, który dotyczy **tłumaczeń automatycznych (maszynowych).** Całkowicie nieproporcjonalne są też propozycje dotyczące zwiększonej skali zwrotu kosztów tłumaczeń **zgłoszeń patentowych** (na jeden z języków urzędowych EUP) dla niektórych grup podmiotów dokonujących – stosownie do postanowień KPE – takich zgłoszeń w jednym z urzędowych języków Unii Europejskiej innym niż język używany przez EUP. Chodzi np. o podmioty polskie, które nadal będą mogły dokonać europejskiego zgłoszenia patentowego w języku polskim, lecz następnie, tak jak obecnie, będą musiały dostarczyć tłumaczenie swego zgłoszenia na język angielski, francuski bądź niemiecki. Na gruncie KPE od samego początku obowiązuje dla takich podmiotów 20-procentowa obniżka niektórych opłat związanych z udzieleniem patentu europejskiego, mająca stanowić częściową rekompensatę ich niekorzystnej sytuacji wynikającej z konieczności dokonywania tłumaczeń zgłoszeń i innych dokumentów. Nawet jednak znaczna obniżka kosztów uzyskania patentu europejskiego o jednolitym skutku, którą próbuje się osłabić sprzeciw małych i średnich przedsiębiorstw, w żadnym razie nie zrównoważy wspomnianych negatywnych skutków w ich wymiarze gospodarczym i społecznym.

5. Podsumowanie

- 5.1. Rozwiązania mające obowiązywać w ramach jednolitej ochrony patentowej, w tym jej system językowy, nie nadają się do zaakceptowania z punktu widzenia interesów naszego kraju i podmiotów polskich, zwłaszcza przedsiębiorców. Podstawą powyższej oceny jest analiza prawnej natury patentu i skutków przyznanych nim praw wyłącznych, dokonana z uwzględnieniem danych ilustrujących stan innowacyjności, o którym nader niekorzystnie świadczą liczby przytoczone wyżej w pkt 1. Inne niekorzystne dane wynikają z unijnych tablic wyników innowacyjności⁴⁴: w rankingu państw Unii Europejskiej za 2010 r. Polska została sklasyfikowana na 22 pozycji, a w rankingu za 2011 r. – na pozycji 23.

---

⁴⁴ Unijna tablica wyników innowacyjności (*Innovation Union Scoreboard*) za rok 2010 została przez Komisję Europejską opubl. 1.2.2011 r., a tablica za rok 2011 r. – 7.2.2012 r. (oba dokumenty są dostępne na: <http://ec.europa.eu>).

- 5.2. Charakter prawny patentu (tj. prawa przyznającego wyłączność na korzystanie z wynalazków), a także gospodarcza doniosłość wynikającej z niego wyłączności sprawiają, że **prawne skutki ochrony patentowej bezpośrednio przekładają się na warunki prowadzenia działalności gospodarczej i zdolność konkurencyjną przedsiębiorców**. W tym kontekście, biorąc pod uwagę stan innowacyjności w Polsce i potencjał rozwoju technicznego, uznać trzeba, że omawiane przedsięwzięcia prawodawcze są **skrajnie niekorzystne dla podmiotów polskich, w tym przedsiębiorców, zwłaszcza małych i średnich**. Ustanowienie jednolitej ochrony, w ramach której patenty europejskie o jednolitym skutku będą automatycznie skuteczne w Polsce (bez obowiązującego obecnie w stosunku do patentów europejskich wymogu walidacji), spowoduje **radykalny wzrost liczby prawnie chronionych monopolii, swoistą „hipertrofię patentową”**. Jak wskazano wyżej w pkt 1, o ile w końcu 2011 r. obowiązywało w Polsce (tylko) 35.612 patentów – krajowych i europejskich, o tyle liczba patentów europejskich o jednolitym skutku może zwiększać się w każdym roku o ponad 60.000, a zatem – uwzględniając efekt kumulacji wynikający z 20-letniego czasu trwania patentu, suma takich patentów udzielonych w tym czasie może być wyższa niż 1.200.000.
- 5.3. **Negatywne prawne skutki blokady patentowej stanowiąc będą trwałą barierę rozwoju przedsiębiorczości i znacząco ograniczą szanse na zmniejszenie dystansu wobec państw wysoko rozwiniętych, dysponujących znacznym potencjałem rozwoju technicznego**. W tej perspektywie należy też oceniać szanse poprawy stanu innowacyjności i ogólnie – modernizacji naszej gospodarki, przy znacznie mniejszej niż w krajach przodujących pod względem nowoczesnych technologii, ilości środków (publicznych i prywatnych) na badania i rozwój.
- 5.4. Projektowaną jednolitą ochronę patentową cechuje **drastyczna asymetria korzyści**. Beneficjentami omawianych rozwiązań będą gospodarki i podmioty z państw wysoko rozwiniętych technologicznie, mających silny potencjał rozwoju technicznego i dysponujących znacznymi środkami na badania i rozwój. Korzyści te zwiększą ich przewagę konkurencyjną, a z drugiej strony – poważnie pogorszą pozycję polskich podmiotów i znacząco utrudnią prowadzenie działalności gospodarczej, a także badawczej czy rozwojowej, zwiększając ryzyko prawne i koszty.
- 5.5. **Pozycja polskich podmiotów ulegnie silnemu pogorszeniu, co znacząco zredukuje ich szanse na poprawę stanu innowacyjności oraz udział w przedsięwzięciach modernizacyjnych** (np. określonych w Strategii Europa 2020). Wobec znacznie słabszej zdolności konkurencyjnej, **możliwości prowadzenia działalności gospodarczej będą coraz silniej ograniczane cudzymi prawami wyłącznymi i coraz surowszymi środkami ich egzekwowania, przewidzianymi w porozumieniu JSP** (zob. część III rozdział IV projektu porozumienia). **Zasoby patentowe** (*patent pools*), stale powiększane przez silnych użytkowników systemu patentowego⁴⁵, a także stosowane przez nich **strategie sądowe i praktyki antykonkurencyjne** istotnie ograniczą zdolność konkurencyjną podmiotów krajowych, **które w nieporównywalnie większym niż dotychczas zakresie będą się musiały liczyć z zarzutami naruszenia**

---

⁴⁵ Np. działania podejmowane przez producentów urządzeń elektronicznych (np. smartfonów), polegające na nabywaniu określonych „portfeli patentowych” lub przejmowaniu spółek, do których należą określone patenty.

patentów, tym bardziej, że – inaczej niż obecnie – ich opisy nie będą dostępne w języku polskim. Zamiast instrumentów wspierających innowacyjność, pojawią się dodatkowe czynniki nader poważnie zwiększające ryzyko gospodarcze i koszty (np. tłumaczeń opisów patentowych i badań czystości patentowej), przy czym – jak wspomniano – nastąpi **zwielokrotnienie tych kosztów**, gdyż będą one ponoszone indywidualnie przez przedsiębiorców czy instytucje naukowe i badawcze.

- 5.6. Jeden z najpoważniejszych zarzutów pod adresem systemu językowego wynika stąd, że w stosunku do patentów europejskich o jednolitym skutku nie będzie obowiązywać wymóg dostarczenia przez ich właścicieli do krajowych urzędów patentowych **tłumaczeń opisów patentowych**, przewidziany – w stosunku do „klasycznych” patentów europejskich – w art. 65 KPE. **Brak więc będzie tych minimalnych gwarancji bezpieczeństwa prawnego, które są zapewniane przepisami Konwencji** (zob. np. wspomniany wyżej art. 70 KPE)⁴⁶.
- 5.7. **Efektem zwielokrotnionej liczby patentów będą znacząco wyższe wydatki na nabywanie licencji, zarówno w sektorze prywatnym, jak i publicznym.**
- 5.8. W świetle wskazanych wyżej silnych dysproporcji dotyczących stanu innowacyjności i potencjału rozwoju technologicznego, **za całkowicie nieprzekonujące uznać trzeba powoływanie argumentów zaczerpniętych z dokumentów unijnych, opartych na spodziewanym obniżeniu kosztów ochrony patentowej**⁴⁷. Pomijając trudności związane ze zweryfikowaniem tych oczekiwań, należy mieć na uwadze, że obniżenie kosztów może ewentualnie wynikać tylko z **likwidacji walidacji**, w tym tłumaczeń opisów patentowych, gdyż koszty **uzyskania** jednolitych patentów pozostaną na (wysokim) poziomie wyznaczanym przez EUP, a regulacje unijne kwestii tej nie dotyczą. Natomiast zniesienie obowiązku przedkładania przez właścicieli jednolitych patentów tłumaczeń tych patentów do urzędów krajowych oznacza w praktyce **przerzucenie kosztów tłumaczeń na podmioty działające w państwach, których językiem urzędowym jest język inny niż angielski, francuski czy niemiecki**. Tak więc oszczędności wynikające z wyeliminowania tłumaczeń jednolitych patentów przypadną głównie podmiotom uzyskującym **największą liczbę patentów, pochodzącym z państw, których językiem urzędowym jest jeden z wymienionych języków, a odbędzie się to kosztem np. podmiotów polskich, które – badając „czystość patentową” planowanej działalności – będą poruszać się w gąszczu patentów udzielonych w jednym z tych języków i będą zmuszone dokonywać ich tłumaczeń na własny koszt i na własne ryzyko**, wiążące się np. z nieściśłym zrozumieniem istoty wynalazku czy niewłaściwym ustaleniem przedmiotowego zakresu patentu. Tymczasem argumenty odwołujące się do spodziewanych oszczędności nie tylko całkowicie pomijają **znikomą skalę**, w jakiej przypadną one

---

⁴⁶ Do patentów europejskich o jednolitym skutku nie będą miały zwłaszcza zastosowania przepisy art. 6 ust. 2-4 i art. 7 wspomnianej wyżej ustawy z 14.3.2003 r. o dokonywaniu europejskich zgłoszeń patentowych [...], odzwierciedlające wymienione przepisy KPE.

⁴⁷ Zob. np. materiał dostępny na stronie internetowej Ministerstwa Gospodarki pt. „Mamy patent na oszczędności dla firm” (10.3.2012 r.) (www.mg.gov.pl/node/15625), a także odpowiedź Ministra Gospodarki na dezyderat nr 2 sejmowej Komisji Innowacyjności i Nowoczesnych Technologii (pismo z 18.4.2012 r., DIP-VII-0700-5/1/12, dostępne na stronie internetowej Komisji na: www.sejm.gov.pl).

nielicznym podmiotom polskim⁴⁸, lecz również nie uwzględniają ani poważnych ryzyk i barier (dotychczas zresztą nieoszacowanych pod względem ekonomicznym i społecznym), ani kosztów tłumaczeń ogromnej liczby cudzych patentów, jakie obciążać będą **całą resztę polskich podmiotów**.

5.9. Dodatkowe ryzyka, obciążenia i koszty wynikać będą z umowy międzynarodowej tworzącej Jednolity Sąd Patentowy. Nie podejmując w tym miejscu analizy projektu porozumienia JSP⁴⁹, wskazać należy na następujące okoliczności:

5.9.1. Jednolity Sąd Patentowy (JSP) ma mieć **wyłączną kompetencję** w niemal wszystkich sprawach dotyczących zarówno „klasycznych” patentów europejskich, jak i przyszłych patentów europejskich o jednolitym skutku, w szczególności w sprawach o naruszenie i unieważnienie tych patentów. Będzie to m.in. oznaczać, że sprawy o unieważnienie patentów europejskich przestaną się mieścić w zakresie wyłącznej jurysdykcji organów państw-stron KPE, co obecnie gwarantuje wspomniane wyżej unijne rozporządzenie nr 44/2001. Także, rzecz jasna, w odniesieniu do przyszłych jednolitych patentów, **projektowana umowa międzynarodowa doprowadzi do kolejnego, nader poważnego, gdyż dotyczącego sprawowania wymiaru sprawiedliwości na własnym terytorium, ograniczenia kompetencji państw członkowskich na rzecz JSP.**

5.9.2. Wbrew nazwie projektowanej umowy, nie tylko tworzy ona JSP, lecz również **zmienia naturę prawną „klasycznego” patentu europejskiego**, a ponadto określa **środki i procedury egzekwowania zarówno wspomnianego patentu, jak i patentu jednolitego oraz SPC** (świadczenia dodatkowej ochrony, przyznawanego na produkty lecznicze i produkty ochrony roślin).

5.9.3. **Zmiana natury prawnej „klasycznych” patentów europejskich** polega na tym, że treść wynikających z nich praw przestanie podlegać – w państwach członkowskich uczestniczących we wzmocnionej współpracy, które ratyfikują porozumienie JSP – ustawodawstwu krajowemu (zgodnie z art. 2 ust. 2 i art. 64 KPE), lecz będzie podlegać przepisom porozumienia, a sprawy o naruszenie tych patentów należeć będą do **wyłącznej kompetencji JSP** (w okresie przejściowym, mającym trwać siedem lat, strony sporów mają mieć możliwość wyłączenia kompetencji tego sądu).

5.9.4. Utworzenie JSP jest ściśle powiązane z ustanowieniem jednolitej ochrony patentowej. Na powiązanie to wpływa m.in. **presja wywierana przez silnych użytkowników systemu patentowego**, którzy są zainteresowani uzyskaniem możliwości ścigania naruszeń przysługujących im patentów przed **jednym sądem**, a nie przed sądami poszczególnych państw członkowskich Unii Europejskiej, a także **automatyczną skutecznością i egzekwowalnością** we

---

⁴⁸ W ciągu ostatnich 11 lat liczba patentów europejskich uzyskanych przez podmioty polskie wynosiła: 2001 r. – 7; 2002 r. – 10; 2003 r. – 12; 2004 r. – 14; 2005 r. – 15; 2006 r. – 17; 2007 r. – 27; 2008 r. – 26; 2009 – 33; 2010 r. – 45; 2011 – 45 (zob. tabelę I w pkt 1 powyżej).

⁴⁹ Zob. A. Nowicka, *Kontrowersje dotyczące utworzenia jednolitej ochrony patentowej oraz Jednolitego Sądu Patentowego. Analiza prawna (stan na 27 stycznia 2012 r.)*, „Rzecznik Patentowy” nr 2-4/2011, Warszawa 2012, s. 119 i n.

wszystkich państwach Unii zasądzonych na ich rzecz odszkodowań i innych środków prawnych (w tym środków tymczasowych i zabezpieczających).

- 5.9.5. Przy ocenie projektu porozumienia tworzącego JSP należy uwzględnić fakt, że poprzedni projekt porozumienia mającego utworzyć sąd patentowy (sąd ds. patentów europejskich i patentów unijnych) został **zakwestionowany przez TSUE w opinii 1/09 z 8.3.2011 r., jako niezgodny z unijnymi traktatami.**
- 5.9.6. Projekt porozumienia JSP **nie usuwa obiekcji TSUE**, a formuła określająca JSP jako „sąd wspólny dla umawiających się państw członkowskich” (*court common to the Contracting Member States*), będący „częścią ich systemu sądowego” (*part of their judicial system*) – **budzi wątpliwości i zastrzeżenia zarówno na gruncie prawa Unii**, zwłaszcza w kontekście art. 267 TFUE (wnioski o wydanie orzeczeń w trybie prejudycjalnym), jak i na gruncie **polskiego porządku konstytucyjnego**. Zamieszczenie tego rodzaju sformułowań w umowie międzynarodowej tworzącej JSP nie zmienia charakteru tego sądu (jako sądu międzynarodowego), mającego własną osobowość prawną, ani nie włącza go do struktury sądowej państw członkowskich, ani wreszcie nie zapewnia jakiegokolwiek więzi funkcjonalnej z krajowymi systemami sądowymi tych państw. Powyższe werbalne deklaracje nie nadają temu sądowi charakteru porównywalnego z tym, jaki ma Trybunał Beneluksu (wspomniany przez TSUE w pkt 82 opinii 1/09 z 8.3.2011 r.).
- 5.9.7. **Projekt porozumienia JSP budzi zasadnicze zastrzeżenia co do zgodności z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, a odnośnie do niektórych jej postanowień jest ewidentnie z nimi niezgodny.**
- 5.9.8. **Jednolity Sąd Patentowy nie mieści się w strukturze polskiego wymiaru sprawiedliwości, określonej w rozdziale VIII Konstytucji** (opatrzonym nagłówkiem „Sądy i trybunały”). Nie jest ani sądem, ani trybunałem w rozumieniu Konstytucji, wobec czego **orzekanie przez JSP w sprawach patentowych pozostawać będzie w sprzeczności z zasadą ustrojową wyrażoną w art. 10 ust. 2 Konstytucji**, zgodnie z którą władzę sądową sprawują sądy i trybunały. Podkreślić trzeba, że jest to sprawa bezprecedensowa, której w żadnym razie nie można porównywać np. z kompetencjami TSUE. Tym razem chodzi bowiem o przekazanie przez państwo władzy sądowej w sporach prywatnoprawnych między jednostkami – osobami fizycznymi, prawnymi i innymi jednostkami organizacyjnymi. Nie ulega wątpliwości, że sprawowanie władzy sądowej na własnym terytorium stanowi jeden z podstawowych atrybutów państwa, a wykonywanie jurysdykcji stanowi gwarancję jednego z podstawowych praw konstytucyjnych, jakim jest **prawo do sądu** (art. 45 Konstytucji).
- 5.9.9. **Dopuszczenie jurysdykcji JSP będzie pozostawać w sprzeczności z zasadą ustrojową ustanowioną w art. 175 ust. 1 Konstytucji**, zgodnie z którą „wymiar sprawiedliwości w Rzeczypospolitej Polskiej sprawują Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne oraz sądy wojskowe”. JSP nie mieści się w żadnej z powyższych kategorii.

- 5.9.10. Biorąc pod uwagę status prawny JSP, zwłaszcza wspomnianą wyżej formułę, według której jest on „sądem wspólnym dla umawiających się państw członkowskich”, nie sposób go umiejscowić w polskim systemie władzy sądowniczej. Ani zamieszczenie tego zwrotu, ani użycie formuły, jakoby JSP stanowił „część systemu sądowniczego” państw-stron, w żadnym razie nie wystarcza do uznania JSP za część polskiego systemu sądowniczego. System ten jest określony w Konstytucji (art. 175), a jej przepisy nie przewidują istnienia „sądu wspólnego dla państw członkowskich”. **Wbrew postanowieniom Konstytucji, umowa międzynarodowa nie może rozstrzygać o tym, czy jakikolwiek sąd, tworzony tą umową, jest częścią polskiego systemu sądowniczego.** Sformułowanie, że JSP jest częścią [polskiego] systemu sądowniczego jest więc **ewidentnie niezgodne** z ustrojową zasadą dotyczącą sprawowania wymiaru sprawiedliwości, wyrażoną w art. 175 Konstytucji.
- 5.9.11. **JSP nie będzie wydawał wyroków „w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej”**, o czym stanowi art. 174 Konstytucji. Inaczej niż wszystkie sądy i trybunały, o których mowa w Konstytucji, **JSP będzie odrębną od państwa strukturą sądową, wyposażoną we własną osobowość prawną.**
- 5.9.12. Porozumienie JSP zakłada **przekazanie przez Polskę na rzecz JSP władzy sądowniczej**, o której mowa w art. 10 ust. 2 Konstytucji, w indywidualnych sprawach dotyczących patentów europejskich i przyszłych jednolitych patentów, a także dodatkowych praw ochronnych (SPC). W świetle art. 90 Konstytucji i dotychczasowego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego (zob. wyroki z 11.5.2005 r., sygn. K 18/04 oraz z 24.11.2010 r., sygn. K 32/09), **przekazanie tej kompetencji uznać należy za niedopuszczalne.**
- 5.9.13. Ponadto, zgodnie ze stanowiskiem Trybunału Konstytucyjnego, **przekazanie kompetencji nie może naruszać postanowień Konstytucji, w tym zasady nadrzędności Konstytucji w systemie źródeł prawa** (tak w cyt. wyroku z 24.11.2010 r.). Tymczasem projekt porozumienia JSP stoi w sprzeczności ze wspomnianą zasadą, gdyż – określając w art. 14e źródła prawa, którymi będzie związany JSP – na czele tych źródeł stawia porozumienie JSP. **Regulacja ta jest niezgodna z Konstytucją, w szczególności z zasadą wyrażoną w art. 8 ust. 1, zgodnie z którą Konstytucja jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej, a także z określeniem źródeł prawa obowiązującego w Polsce i ich hierarchią (art. 87).** Według utrwalonego stanowiska Trybunału Konstytucyjnego, „Konstytucja pozostaje – z racji swej szczególnej mocy – «prawem najwyższym Rzeczypospolitej Polskiej» w stosunku do wszystkich wiążących Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych. Dotyczy to także ratyfikowanych umów międzynarodowych o przekazaniu kompetencji «w niektórych sprawach»” (zob. cyt. wyrok z 24.11.2010 r.). Stanowisko takie zajął Trybunał Konstytucyjny również w **wyroku z 16.11.2011 r., sygn. SK 45/09**, ponownie stwierdzając, że Konstytucja zachowuje „nadrzędność i pierwszeństwo wobec wszystkich aktów prawnych obowiązujących w polskim porządku konstytucyjnym, w tym także prawa unijnego”.

- 5.9.14. Do sędziów JSP nie będzie miała zastosowania zasada, według której **sędziowie podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom** (art. 178 ust. 1).
- 5.9.15. Poważne zastrzeżenia konstytucyjne budzą projektowane rozwiązania dotyczące **obsady składów orzekających**, np. w oddziałach lokalnych czy regionalnych, w tym kwestia **wielonarodowej obsady sędziowskiej**, kwestia **sędziów o kwalifikacjach technicznych** czy **sposób powoływania sędziów, niezgodny z art. 179 Konstytucji**. Przepis ten, rzecz jasna, dotyczy sędziów „sądów i trybunałów”, o których mowa w rozdziale VIII Konstytucji (o sędziach jakichkolwiek innych sądów, w rodzaju JSP, Konstytucja w ogóle nie wspomina). Nawet gdyby próbowano minimalizować tę niezgodność za pomocą argumentu, że art. 179 Konstytucji nie dotyczy JSP, gdyż nie jest on „sądem” w rozumieniu tych przepisów, to **nieusuwalną przeszkodę do ratyfikowania porozumienia JSP stanowią powołane wyżej art. 90 i art. 175 ust. 1 Konstytucji**.
- 5.9.16. Niezgodne z Konstytucją są również regulacje dotyczące **języków postępowania przed JSP** (oddziałem lokalnym bądź regionalnym, oddziałem centralnym, sądem apelacyjnym mającym mieć siedzibę w Luksemburgu) czy też **języków, w jakich wydawane będą orzeczenia JSP**. Jak stanowi art. 27 Konstytucji, „w Rzeczypospolitej Polskiej językiem urzędowym jest język polski”. Tymczasem porozumienie JSP, jakkolwiek przewiduje prowadzenie postępowania przed oddziałem lokalnym w języku urzędowym państwa, w którym mieści się ten oddział, to jednak dopuszcza przypadki (w dodatku określone w sposób mogący prowadzić do arbitralnych decyzji), w których postępowanie będzie się toczyć w języku obcym i to nawet w położonym w Polsce oddziale lokalnym.
- 5.9.17. Regulacje dotyczące języków postępowania przed JSP **godzą również w prawa podstawowe**, w tym **prawo do obrony i prawo do rzetelnego procesu** (obejmujące m.in. prawo do wysłuchania), gwarantowane w **art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji**, a także w **art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności** oraz w **art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej**. Regulacje zawarte w projekcie porozumienia JSP mogą np. prowadzić do sytuacji, w których nawet w oddziale lokalnym działającym w naszym kraju (jeśli Polska zgłosi wniosek o jego utworzenie i Komitet administracyjny wyda w tej sprawie pozytywną decyzję), postępowanie o naruszenie patentu przeciwko podmiotowi polskiemu będzie prowadzone w języku obcym. Z kolei postępowania przed oddziałem centralnym (mającym rozpoznawać m.in. sprawy o unieważnienie patentów) **będą się zawsze toczyć w języku obcym**, gdyż ma to być język, w którym udzielono danego patentu (tj. jeden z języków urzędowych EUP: angielski, francuski albo niemiecki). **Orzeczenia JSP mają być wydawane w języku postępowania, a zatem ilekroć będzie nim język obcy, również orzeczenie zostanie wydane w tym języku**.
- 5.9.18. Sposób zabezpieczenia prawa do obrony i rzetelnego procesu nasuwa też istotne zastrzeżenia w kontekście zawartych w projekcie porozumienia JSP przepisów dotyczących **tłumaczeń dokumentów i rozpraw**, pozostawiających pole do arbitralnych decyzji mogących pozbawić tłumaczeń. Nie należy tracić

z pola widzenia faktu, że w sprawach patentowych, takich jak sprawy o unieważnienie czy naruszenie patentu, występuje zwykle nader poważna liczba dokumentów (np. opisy patentowe, opinie biegłych, opisy procesów technologicznych, publikacje świadczące o braku nowości czy poziomu wynalazczego spornego wynalazku).

5.9.19. **Przewidziane w porozumieniu JSP środki i procedury egzekwowania zarówno „klasycznych” patentów europejskich, jak i patentów europejskich o jednolitym skutku, a także dodatkowych praw ochronnych (SPC) są podobne do tych, które zostały określone w umowie ACTA.** Na tle tego porównania widoczna jest skala, w jakiej zawarcie i wejście w życie porozumienia JSP zaostriży sankcje i procedury stosowane w razie wystąpienia z zarzutami naruszenia patentów (i SPC). **Dotyczy to także umowy ACTA, jeśli Unia Europejska zwiąże się tą umową i nie zdecyduje o wyłączeniu stosowania przepisów sekcji 2 rozdziału II do patentów.**

5.9.20. Na szczególną uwagę zasługują **poważne zagrożenia dla przedsiębiorców wynikające ze środków pozyskiwania i zabezpieczenia dowodów oraz nakazów przekazania informacji dotyczących działalności produkcyjnej, usługowej czy handlowej, a także środków tymczasowych i zabezpieczających.** Nadmierna surowość środków i procedur egzekwowania ochrony jest ewidentna w świetle faktu, że z mocy porozumienia JSP będą one stosowane do patentów, w stosunku do których rodzą one znacznie większe dolegliwości i ryzyko gospodarcze niż te, które na tle dyrektywy 2004/48/WE⁵⁰ mogą się wiązać z innymi prawami własności intelektualnej (np. prawami autorskimi czy pokrewnymi, co do których zachodzi potrzeba zwalczania piractwa). W szczególności trzeba mieć na uwadze zagrożenia wiążące się z **nakazami przedłożenia dokumentów bankowych, finansowych lub handlowych, a także środkami tymczasowymi i zabezpieczającymi, takimi jak np. zajęcie mienia (przedsiębiorstwa bądź jego składników) czy blokada rachunków bankowych.** Istotnym powodem krytyki tej części porozumienia JSP jest też fakt, że nie zawiera ona ani rozwiązań należycie chroniących przed **nadużywaniem patentów i ich wykorzystywaniem do celów antykonkurencyjnych, ani chroniących pozycję podmiotów, wobec których wysuwane są zarzuty** (chodzi np. o ochronę tajemnic produkcyjnych i handlowych, możliwość wysłuchania przez sąd). Pewne środki w tym zakresie (np. art. 35a ust. 7 projektu) mogą się okazać niewystarczające, wręcz iluzoryczne, zwłaszcza w przypadkach, gdy zarządzone przez JSP nakazy czy środki zabezpieczające doprowadzą do upadłości podmiotu, wobec którego sformułowano bezpodstawne zarzuty.

5.9.21. Biorąc pod uwagę zapowiedzi dotyczące obniżenia kosztów postępowań sądowych, należy się liczyć z tym, że **koszty utworzenia i funkcjonowania JSP będą w znaczącej mierze pokrywane przez umawiające się państwa członkowskie, z czym będą się wiązać poważne obciążenia np. z tytułu wkładów finansowych.** Ponadto, podawane obecnie przykładowe stawki opłat sądowych są atrakcyjne dla silnych użytkowników systemu patentowego (np.

---

⁵⁰ Dyrektywa 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 29.4.2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej (Dz.Urz. UE L 195 z 2.6.2004 r.).

międzynarodowych koncernów), **lecz nie dla przedsiębiorców polskich**, zwłaszcza małych i średnich, szczególnie w porównaniu z obecnie uiszczanymi opłatami w postępowaniach prowadzonych przed sądami polskimi. Nader poważne koszty wiązać się ponadto będą z postępowaniami przed oddziałami JSP zlokalizowanymi za granicą czy sądem apelacyjnym mającym mieć siedzibę w Luksemburgu (np. koszty podróży i zakwaterowania, korzystanie z pomocy zagranicznych pełnomocników).

5.10. Reasumując, rozwiązania przewidziane w unijnym pakiecie patentowym zasługują na zdecydowanie negatywną ocenę. Są one nie tylko w wielu przypadkach wadliwe merytorycznie (oraz niezgodne z polską Konstytucją), lecz również w sposób jednostronny faworyzują gospodarki i podmioty z państw wysoko zaawansowanych technologicznie, pozbawiając minimum bezpieczeństwa prawnego podmioty z takich państw jak Polska, aspirujące do rozwijania gospodarki opartej na wiedzy i poprawy stanu innowacyjności. Liczne rozwiązania przewidziane w projekcie porozumienia JSP są nieadekwatne z punktu widzenia racjonalności wymiaru sprawiedliwości i są podporządkowane interesom silnych użytkowników systemu patentowego, prowadzących spory transgraniczne o dużym zasięgu terytorialnym.

5.11. W świetle powyższej oceny należy zaapelować o pilne podjęcie decyzji o wycofaniu się przez Polskę ze wzmocnionej współpracy w omawianej dziedzinie. Jak wskazano wyżej w pkt 2.7 z powołaniem się na stanowiska przedstawione w dokumentach Rady nr 6524/11 i 6524/11 ADD z 2.3.2011 r., wycofanie się (a ściślej: powiadomienie Rady i Komisji o wycofaniu się)⁵¹ jest możliwe **do czasu uchwalenia obu rozporządzeń wprowadzających wzmocnioną współpracę**⁵². Dodać warto, że wycofanie się ze wzmocnionej współpracy **nie pozbawi podmiotów polskich możliwości uzyskiwania jednolitych patentów**. Przeciwnie, patenty te będą dostępne dla podmiotów polskich na terytoriach tych państw członkowskich, które będą uczestniczyć we wzmocnionej współpracy. Natomiast jednolite patenty **nie będą obowiązywać w Polsce** (podobnie jak w Hiszpanii i we Włoszech). Nadal będą jednak udzielane na obszar naszego kraju „klasyczne” patenty europejskie i – rzecz jasna – patenty krajowe (oba rodzaje patentów są i będą udzielane na rzecz podmiotów z dowolnego państwa świata).

---

⁵¹ Zob. wyżej przypisy 19 i 20.

⁵² Jak można przypuszczać, sprawa ta może być przedmiotem posiedzenia Rady ds. konkurencyjności w dniach 30-31 maja 2012 r.